

Til
 politisjef Kristiansen,

Lille Norge.

Da det er forskjellige ting som ikke kom med i den første rapport, skal jeg skrive en beretning og prøve å få med det viktigste. De kan så plukke ut det som er av interesse.

Kom til Humboldt på Nordøstgrønland som fangstmann sommeren 1938. Meningen var å bli deroppe to år, og så reise hjem. Så kom krigen og okkupasjonen av Norge, og dette gjorde at jeg kom til å bli på Grønland fem og et halvt år.

Vi var to mann på samme stasjon, min fetter Oddvar Akre og jeg. Fangststasjonen Humboldt ligger mellom Frans Josef Fjord og Sofia-sund, og er ute på ytterkysten.

Jeg var den gang temmelig uvitende angående grønlandske spørsmål, rettigheter o.s.v. Tenkte at dette ikke var noe som angikk nordmenn og dansker som lå på Grønland. Imidlertid hadde jeg ikke vært der oppe så lenge før jeg forstod at danskene var svært interessert i disse spørsmål.

Det ligger en dansk radiostasjon på Ellasøya, ca. 72 km innenfor Humboldt. Oddvar og jeg fikk første høst og vinter flere innbydelser fra telegrafisten de Lemos om å komme og besøke ham. Stasjonen lå på mitt terreng, og det ville ha vært trivelig å tatt en tur og hilst på karene når jeg var på disse kanter, men jeg kom der bare en gang i løpet av hele vinteren. Grunnen var at Oddvar hadde vært der på besøk, og han var så uheldig å bli liggende værfast to-tre dager. de Lemos kom da med noe som han kalte kostbevis og bad Oddvar skrive under på dette. Det vil si det samme som at Oddvar skulle skrive under på at han hadde vært på den danske radiostasjon og fått mat. Men jeg kan tilføye at vår stasjon lå slik til at vi ikke så sjelden hadde besøk av dansker som var på reise, og jeg tror ingen av disse har grunn til å klage over den mottagelse de fikk.

Da jeg senere på året traff norske fangstfolk nordfra, fortalte disse at danskene brukte kostbevisene også på de nordlige radiostasjoner.

Hensikten med dette var antagelig å forsøke å skaffe skriftlige beviser på at nordmennene hadde dårlig utrustning, og at de var til byrde for danskene.

Angående forsyninger og utstyr på de norske stasjoner, så kan jeg fortelle at det alltid har vært førsteklases.

Sommeren 1940 kom "Veslekari" med forsyninger til fangstfolkene. ombord var tre dansker, telegrafistene Ib Paulsen og Kurt Olsen, og fangstmann Marius Jensen. "Veslekari" ble tatt av det norske marinefartøy "Fridtjof Nansen" og med hele den norske besetning ført til Island. De tre dansker ble igjen på Grønland, hørte noe om at det var landsfogden som måtte sørge for å fjerne disse.

Marius Jensen lå første vinteren på den norske fangststasjon Herschel, på Vollaston Forland. Denne stasjon ligger omtrent midtveis mellom Eskimones og Sabineøya.

De to telegrafister Paulsen og Olsen reiste om høsten med slede nordover til Mørkefjord. (Paulsen kjøpte hunder og en motorbåt av nordmannen Søren Richter, og hvis jeg ikke husker feil, så hadde Paulsen først ment å bruke motorbåten nordover.

Etter å ha vært til Island med "Veslekari" kom "Fridtjof Nansen" tilbake til Grønland. I Kong Oscars Fjord fant de en nybygd radiostasjon, og på denne stasjon var blant andre dansken Tvermose, som vinteren 1938-39 hadde ligget på Ellaøya. Kjenner ikke så mye til Tvermose, men jeg vet at han var en god venn av Paulsen.

Etter nyttår 1941 ble jeg syk av isjias. De som selv har hatt dette smertefulle djevleskap, kan kanskje forstå hva det er å bli liggende med denne sykdom i et gissent hus på Nordøstgrønland. Det er litt rart nå å tenke tilbake på at jeg lå der i soveposen så syk at det var med største vanskelighet jeg greide å snu meg om på siden. På bordet ved siden av brisken jeg lå på hadde jeg et brød, en primus og et spann med is. Isen var til å smelte til drikkevann. Her lå jeg i ca. 15 graders kulde, og funderte på hvor mange dager jeg kunne greie det før jeg kom til å krepere. Siste dagen jeg hadde greid å komme ut, hadde jeg foret hundene så kraftig at de skulle greie seg et par ukers tid om det knep. Det ble lange dager å ligge å lytte til hundene og høre om de ville begynne å bjeffe på den velkjente måte som varsler at det kommer sleder eller bjørn.

Ja, om dette er ikke annet å skrive enn at to mann kom og fant meg. Skal innrømme at jeg var da ikke så særlig sprek.

Ikke mange dagene etter kom Oddvar hjem fra fangst. Hans Siewers kom fra Myggbukta, og han tilbød å være på Humboldt til jeg ble frisk igjen. Oddvar fikk nemlig nå mye å gjøre, da han skulle kjøre omkring og slå ned fellene både på sitt eget og mitt terreng.

En dag ut på våren kom Oddvar hjem og fortalte at de Lemos hadde ordnet med arbeid for oss i Ivigtut kryolittbrudd på Vestgrønland. Vi skulle ha mat og hus fritt, og tjene noe slikt som 14000 kr. om året. Dette hørt bra ut, men det var allikevel noe uforståelig med så mye godgjørenhet.

Senere fikk jeg høre at ca. 30 arbeidere var reist hjem etter at Danmark var okkupert av tyskerne, og at det nå var for lite arbeidere ved kryolittbruddet.

Oddvar var ferdig med fangsten første dagene av mai, og etter å ha vært på stasjonen et par dager reiste han sammen med noen dansker og grønlandere til kolonien Scoresbysund. Han hadde da vært plaget av tannverk i lengere tid, så det var bra å komme nedover og få trekt tenner.

En ukes tid senere, tror det var 12. mai, var første dag jeg var ute av senga på flere måneder. Høyre benet mitt var ikke så pent å se på, var ikke stort mere enn skinn og ben som var igjen. Det tok langtid før jeg kunne gå noenlunde bra på foten uten å halte.

Siewers og jeg var om sommeren en tur til Ellaøya med motorbåt. Jeg bad da de Lemos om å få se det telegrammet som var kommet fra landsfoged Brun angående ansettelsen ved kryolittbruddet. De Lemos kom da med unnskyldninger, og jeg fikk ikke se dette telegram. En merkelig måte å ansette folk på etter min oppfatning. Jeg begynte nå å funderer på om danskene kanskje kunne ha en bestemt hensikt med å få oss over til vestkysten.

Siewers ble tilbudt jobben som hjelpemann ved Ellaøya radio stasjon kommende vinter. Han hadde ikke lyst til å bestemme seg med det samme. Senere fikk han et så bra tilbud at han tok på seg arbeidet.

Den 12. august kom det amerikanske kystvaktskip "North Star" innover til Humboldt. Siewers og jeg gikk ombord og ble med dette til Ellaøya, hvor Siewers gikk i land. Jeg ble ombord, og kom med på en tur nordover til Strindberg. Her traff jeg Winther og frue. Winther fortalte at det var meningen at alle fangstfolk skulle evakueres, men ingen av de norske hadde lyst til å reise. Det ble sendt telegram til den norske regjering i London, og svaret lød slik at alle fangstfolk som ønsket å bli, bare skulle fortsette å fangste. Da fangstfolkene trengte poteter, grønnsaker og forskjellige småting, bad de om å få kjøpt dette av amerikanerne. De fikk det svar at de kunne få kjøpe, men at alt skulle betales kontant. Heldigvis hadde jeg amerikanske dollar, og Winther lånte det nødvendige av meg. På stasjonene nordpå hadde de året iforveien solgt skinn på en engelsk båt, så de greide også å betale.

"North Star" gikk deretter tilbake til Ellaøya, hvor jeg fikk beskjed om å gå i land, da båten skulle gå en tur til Island, og ingen utenom besetningen hadde lov til å være med.

Da jeg ikke hadde annet å gjøre, drog jeg avsted på seljakt. Kurt Olsen som hadde vært på Ellaøya siden om våren, ble med ut på jakt. Han er en tavs kar og svært ung, ikke mye over 20 år. Han fortalte at han skulle være på Eskimones kommende vinter som telegrafist, og var kommet fra Danmark etter at dette var okkupert av tyskerne, men dette var noe som jeg ikke kunne gjøre noe ved, ihvertfall ikke foreløpig.

Så en dag kom et fly til Ellaøya, og med dette reiste Kurt Olsen og de Lemos nordover til Eskimones. Hva de Lemos skulle på Eskimones, har jeg ingen anelse om, men han fikk ihvertfall beskjed om at han skulle komme nordover. Det er mulig at det var bestemmelser angående patruljekjøringen som skulle avgjøres. De to kystvaktbåter "Northland" og "Bear" lå ~~eggen~~ på dette tidspunkt ved nasset. Og da båtene noen dager senere gikk sydover, var følgende overvintringsmannskap igjen på Eskimones :

Ove Jensen, telegrafist og sjef for patruljen,
Kurt Olsen, telegrafist, kom fra Danmark sommeren 1940,
Marius Jensen, patruljeskytter, kom fra Danmark sommeren 1940,
Peder Nilsen, patruljekjører,
Mads Kristensen, patruljekjører,
Siebell, patruljekjører,
Nils Hansen, kokk.

Da "Northland" og "Bear" kom til Ellaøya, var de Lemos med tilbake, samt noen dansker som skulle evakueres.

Om kvelden samme dag båtene kom, var samtlige dansker forsamlet på Ellaøya radiostasjon. Mens vi satt og drakk kaffe, kom et tele-

fram fra Vestergrønland. Dette inneholdt beskjed til de danske fangstfolk at de som ønsket å fortsette å fangste, kunne reise tilbake til sine stasjoner. Dessverre for danskene var de da kommet så langt vekk fra sine stasjoner at dette var umulig, særlig for dem som lå på de nordligste stasjoner.

Jeg tenkte den gang at dette antagelig var en følge av at den norske regjering hadde gitt nordmennene tillatelse til å bli på Grønland.

På Ellasøya var følgende mannskap uttatt:

de Lemos, telegrafist og sjef på stasjonen
Eli Knutsen, patruljekjører. Var på Grønland regnet for å
Hans Siewers, ansatt om sommeren som ^{være nasist} hjelpeemann på stasjonen,
men senere ansatt som patruljekjører. (Norsk).

To grønlandere kom senere opp fra Scoresbysund, nemlig Aparte Høegh og Evald Simonsen.

Reiste med "Bear" til Scoresbysund. Ombord på denne båt var en norsk islos, kaptein Johansen fra Tromsø. Han hadde vært med på Byrds sydpolekspedisjone, og skulle ha litt knennskap til is.

Traff igjen Oddvar og flere dansker som jeg kjente. Vi ble nå gående i Scoresbysund og vente på "Gjertrud Rask" som skulle komme med forsyninger til kolonien. Vi fikk her et telegram fra vestkysten med forespørsel om hva slags arbeid vi var mest vant med. Oddvar og jeg gav det svar at vi var vant til allslags grovarbeid, stensprengning o.s.v.

Vi hørte rykter om at amerikanerne hadde gjort et svært kup nordpå, og en morgem lå "North Star" ute på bukta, og ved siden lå en skute som virket svært lita ved siden av kystvaktbåten. Det var den norske ishavsskute "Buskø". Da Oddvar og jeg tenkte å ta en tur ombord og hilse på noen norske fangstfolk som vi kjente fra 1938, ble vi nektet dette av amerikanerne. Derimot kunne danskene gå ombord og snakke med dem alt det de ønsket. Det som allikevel forundret meg mest, var at Ib Paulsen som egentlig skulle være i samme situasjon som folkene ombord på "Buskø", uhindret kunne gå ombord og snakke med dem.

Da jeg senere hørte at det var bestemt at Paulsen skulle kjøre patrule i Scoresbysund-distriktet, og at han skulle reise omkring med en transportabel radiosender, ja, da syntes jeg det begynte å gå litt for vidt. Jeg bestemte meg da for å rapportere dette så snart jeg fikk en sjangse.

En av de første dagene av oktober begynte vi reisen til Vestgrønland ombord på "Gjertrud Rask". Det var god mat og god drikke ombord. En ting som danskene setter umåtelig pris på. Oddvar og jeg fikk til å begynne med servert endel spydigheter fordi vi var nordmenn, men det ble snart slutt med dette. Kaptein Vestmar beskyldte en dag nordmennene for å fange med gift på Grønland. Han nevnte navnene på to nordmenn som han syntes skulle ha godt av en giftbit hver. Det var ikke fordi han mente at disse hadde fanget med gift, men det var pussig nok av de nordmenn som hadde arbeidet mest for norske rettigheter på Grønland. Jeg svarte kaptein Vestmar at det sikkert ville være mer

fornuftig av danskene å fjerne de folk fra Østgrønland som var kommet der etter den tyske okkupasjon av Danmark enn å beskyldte de norske fangstfolk for å bruke gift. Det ble lytt etter dette. Kaptein Vestmar ble svært forekommende. Vi spilte sjakk hver dag, og var tilsynelatende de fineste venner av verden.

Angående forbud mot bruk av gift på Østgrønland er det kanskje nødvendig å gi noen opplysninger. Dette for at ingen skal tro at de norske fangstfolk er slike giftblandere som danskene forsøker å få til at de er.

Sommeren 1938 da jeg reiste til Grønland, fikk jeg beskjed om at det var strengt forbudt å fange med gift. John Gæver var den gang ekspedisjonsleder, og det var av ham jeg fikk denne beskjed.

Sommeren etter da forsyningsskipet kom opp, var disse bestemmelser skjerpert, slik at hvis noen ble grepet i bruk av gift, ville vedkommende ved første leilighet bli sendt hjem, og aldri mer få sjangser til å komme tilbake til Grønland.

I Julianehaab ble vi flyttet over på en skonnert som het "Klapmydsen", for med denne å bli fraktet den siste strekning til Ivigtut, hvor vi ankom en av de siste dager av oktober.

Den første overraskelse jeg fikk her, var ^{at} et stort bjørneskinn jeg hadde med fra Østgrønland, var sporløst forsvunnet. Da jeg hadde skinnet mens jeg var i Scoresbysund, var det altså blitt stjålet på veien herfra til Ivigtut.

Dagen etter ankomsten fikk vi vite at vi skulle arbeide som messegutter. Dette gjaldt samtlige fangstfolk, altså fem mann. En telegrafist som var med, fikk arbeid på radiostasjonen.

Fortjenesten skulle bli noe slikt som kr.800.- pr. måned, så det ble noe forskjell på dette og det vi var lovet. Hadde ikke annet å gjøre enn å begynne å arbeide. Da de kom med kontrakter, nektet Oddvar og jeg å skrive under på disse. Vi hadde nemlig hverken fått det arbeide eller den betaling vi var lovet før vi reiste fra Østgrønland.

Da jeg en gang snakket med landsfogden, fortalte jeg ham at Oddvar og jeg ønsket å reise tilbake til Østgrønland neste sommer.

Det gikk nå en tid hvor det ikke er noe av betydning å skrive om, med unntagelse av at selskapet maset med kontraktene som vi ikke hadde noen interesse av å skrive under på.

En kveld vi hadde besøk av en norsk sjøgutt, rablet jeg ned et brev om det som jeg hadde kjennskap til foregikk på Østgrønland, og bad ham postlegge brevet så snart han kom til Amerika. Brevet adresserte jeg slik at det kunne mottas og leses av både John Gæver og kommandørkaptein Ullring. Disse to var nemlig de eneste jeg hadde kjennskap til som jeg visste var gode nordmenn, og som det var sjangser om ville sende disse opplysninger til rette vedkommende. Kan huske at jeg også skrev om noen midder jeg hadde funnet på fjordselen der oppe. Og som jeg trodde kunne ha vitenskapelig interesse, da ingen av fangstfolkene hadde kjennskap til disse.

Det var kanskje et underlig brev, da det ble rablet ned i all hast. Men hovedsaken var å få gitt beskjed til rette vedkommende så snart som mulig.

En dag ut på våren fikk vi besøk av en nordmann, kaptein Sverre Strøm fra Tromsø. Han hadde i sin tid vært med på Byrds sydpolekspedisjon sammen med kaptein Johansen og oberst Balchen. Kaptein Strøm var nå havnekaptein på den amerikanske armébase "Blue West nr. 1". Og da det var en mulighet for å komme i forbindelse med amerikanerne gjennom ham, fortalte Oddvar og jeg endel fra østkysten. Kaptein Strøm ble svært interessert, og lovet å gjøre hva han kunne, da han mente at det var av den aller største betydning at det ble gjort noe ved dette så snart som mulig. Kaptein Strøm var nå flere turer til Ivigtut for å få opplysninger. Blant annet fikk han en gang med et kart over Østgrønland til sjefen for "Blue West nr. 1". Vi gav også beskjed om at vi ønsket å komme tilbake til Østgrønland til sommeren, og bad amerikanerne hjelpe oss med dette.

Utpå sommeren hørte vi en dag at de dansker som var kommet til Ivigtut sammen med oss, skulle begynne å arbeide i bruddet. Nå må jeg tilføye at Oddvar og jeg i de måneder vi hadde vært i Ivigtut gjorde hva vi kunne for at danskene ikke skulle ha noe å si på vårt arbeid. Men det var nok meningen at vi skulle fortsette som messegutter, tiltross for at det var kommet mange nye arbeidsfolk fra Amerika. Vi gikk ned til sjefen, som på den tid var ing. Juel. Fortalte at det nå var kommet så mange nye folk måtte han være forberedt på at vi reiste så snart vi fikk en sjangse til å komme vekk. Juel ble rasende og sa at vi kunne slutte å arbeide, pakke sammen og reise med det samme, og aldri mer komme tilbake til Ivigtut. Det var svært grei beskjed, men for oss var dette lettere sagt enn gjort, da det hverken er å reise med jernbanen eller å gå ombord på noen rutebåt der oppe på Grønland.

Etter dette ble vi anvist et stort firemannsrom uten ovn, hvor vi skulle sove. Fikk deretter beskjed om at prisen var 1⁰ kr. pr. døgn for kost og losji.

To a tre dager senere fikk vi et brev hver fra kontoret med beskjed om å skrive under på et vedlagt papir. Innholdet var blant annet at vi erkjente å ha nedlagt arbeidet. Det var ikke så vanskelig å forstå hensikten. Hvis vi hadde skrevet under på dette, var vi antagelig omgående blitt sendt i en eller annen konsentrasjonsleir på grunn av arbeidsnektsels e. Og det er lite sannsynlig at vi hadde fått noen sjangse til å få forklart hvordan vi var kommet i denne situasjon.

Dette brev ble igjen på Ellasøya ifjor vår, og er nå sikkert ødelagt. Ved denne tid kom den virkelige sjef, nemlig den svenske ingeniør Korp tilbake til Ivigtut etter et lengere opphold i Amerika. Svensken fikk nys om hva som hadde foregått. Hørte at han hadde gitt ing. Juel en skrape. Oddvar og jeg fikk et nytt brev fra kontoret, men denne gang var det beskjed om at vi kunne begynne å arbeide i bruddet hvis vi ville skrive under på kontraktene.

Den norske båten "Bruch" hadde i lengere tid ligget i Ivigtut. Vi var i denne tiden blitt godt kjent med kapteinen ombord. Han het Konow og var bergenser. Vi gikk nå ombord for å diskutere saken med ham. Konow fortalte at han hadde vært i land samme dag og snakket med sjefene der inne. Fagforeningsformann "Aust hadde vært tilstede, og han hadde rost Oddvar og meg opp i skyene fordi vi hadde vært flinke til å arbeide, og de ønsket

nå bare at vi skulle begynne å arbeide igjen. Det med kontraktene var noe som fagforeningen forlangte, og vi kunne godt reise til Østgrønland om vi skrev under på disse. Ja, dette hørtes så uskyldig ut alt sammen at vi bestemte oss for å begynne å arbeide igjen.

Noen dager senere da vi holdt på å arbeide nede i bruddet, kom beskjed om at vi skulle opp på kontoret. Det var kontraktene som skulle undertegnes. Disse hadde vi fått så mange eksemplarer av i løpet av vinteren at vi visste hva de inneholdt, og skrev under med det samme. Det er vanlig å få en gjenpart av en slik kontrakt, men da jeg bad om dette, svarte danskene at de hadde det svært travelt, så denne skulle vi få senere. Hverken Oddvar eller jeg fikk noensinde noen gjenpart av denne kontrakt. (Korp var ikke tilstede da vi skrev under på kontraktene). Oddvar og jeg snakket mye om dette senere, om danskene kanskje hadde vært ute med revestreker allikevel.

Ca. to timer etter at vi hadde vært på kontoret, kom Juel og Faust og fortalte at det skulle gå båt til Østgrønland om ca. 14 dager. Faust begynte så å råde oss fra å reise, snakket om at vi hadde det så godt her i Ivigtut, tjente så mye penger o.ys.v. Vi gav da grei beskjed, fortalte at vi reiste så snart båten gikk.

Samme kveld gikk vi ombord på "Bruch" og fortalte ^{kaptein}/Konow det hele. Dagen etter var Konow i land og skjelt danskene ut etter alle kunstens regler.

Ett par dager senere reiste "Bruch" over til Amerika, og har hverken sett eller hørt noe fra Konow siden.

En tid senere kom landsfoged Brun til Ivigtut. Det kom beskjed om at han ville snakke med Oddvar og meg. Han fortalte at vi skulle tilbake til Østgrønland, og måtte være forberedt på å reise på korteste varsel.

Og med den elskverdigste mine av verden spurte han om noen av oss hadde snakket med amerikanerne om Østgrønland, og han tilføyde: "Paulsen er en bra kar det." Det ble jeg som svarte på dette, sa at da ingen av oss kunne snakke engelsk, var det også vanskelig for oss å snakke til amerikanerne om Østgrønland. Fortalte landsfogden at jeg hadde tenkt å snakke til en amerikansk konsul, som for en tid siden hadde vært i Ivigtut, om pass til Statene. Men på grunn av sprogvanhelighet heter ble ikke dette noe av.

En av de danske fangstfolk begynte også en dag å råde meg fra å reise til Østgrønland, sa at det var meget farlig der borte nå. Da jeg spurte hva det var som var så farlig, svarte han at det var mange tyske ubåter på østkysten nå.

Det var lett å forstå at det var imot danskernes planer at vi reiste tilbake til Østgrønland.

Reiste fra Ivigtut med en kystvaktbåt som het "Kommangse". Ved "Blue West nr. 1" gikk vi ombord i "North Star", og med denne båt gikk reisen til østkysten. Her var vi en tur inne i Scoresbysund-fjord og hentet to mann som hadde overvintret. Det var den danskamerikanske telegrafist Pedersen og en amerikaner.

Fra Scoresbysund koloni ble Ib Paulsen og to grønlandere Mikala og Villiam med nordover til Eskimones.

På reisen nordover fikk vi av kapteinen vite at vi skulle

være på Eskimones om vinteren. Fortalte kapteinen at både Oddvar og jeg hadde våre hunder på Ellasøy radiostasjon, og at vi var godt kjent på terrenget deromkring. Derimot hadde ingen av oss noe kjennskap til terrenget nordover fra Eskimones.

Oddvar kom og fortalte at Paulsen hadde foreslått at Oddvar og jeg skulle bli satt iland langt nordpå, på Mørkefjord eller der i nærheten. Oddvar hadde satt seg imot dette, med den begrunnelse at vi var helt ukjent med terrenget der, og i tilfelle/skulle være eller komme tyskere på terrenget mellom oss og Eskimones risikerte vi å bli avskåret fra å komme sydover og gi beskjed. Vi var også blitt klar over at det var meningen at vi skulle bli alene med danskene på østkysten til vinteren. En enkelt amerikaner var det snakk om skulle være på Eskimones, men dette ble det ingenting av. Ib Paulsen skulle være sjef for patruljen. Hvordan amerikanerne og danskene mente å kunne forsvare en slik handling var uforståelig for oss.

Da vi kom til Eskimones fikk vi en beskjed at vi skulle være på Ellasøy til vinteren sammen med Eli Knutsen og de to grønlandere Aparte Hægh og Evald Simonsen.

For å ha alt på det rene spurte vi Paulsen hvordan vi skulle forholde oss om vi kom over en tysk radiostasjon. Vi var ansatt som patruljekjørere, eller politiassistenter som det stod i kontraktene. Men vi var ikke soldater. Det var derfor bra å vite om vi skulle skyte, eller om vi hurtigst mulig skulle få avgitt rapport. Paulsen svarte at hvis det var ham, så ville han gå inn og hilse på tyskerne.

På Eskimones skulle det denne vinter være følgende mannskap:

Ib Paulsen, politisjef og sjef for patruljen
Kurt Olsen, telegrafist
Marius Jensen, politiassistent (patruljekjører)
Peder Nilsen " " "
Henry Rudi " " (norsk)
Mikael Kunak, patruljekjører (grønlander)
Villiam Arke, " " "

Før vi reiste fra Eskimones, gav Paulsen beskjed om at vi skulle legge igjen våre private saker og endeler der, da vi kom til å flytte dit til neste vår. Vi hadde nye klær, geveirer og suvenirer som vi nødig ville miste. Men dette var noe det sikkert lønte seg best at vi selv tok vare på. Fortalte derfor Paulsen at sakene våre var stuvet ned i lasterommet på båten slik at det var vanskelig å få tak i. Gikk deretter til Hoelsbu

På reisen sydover gikk "North Star" innom Myggbukta og tok den norske fangstmann Johansen ombord. Gikk deretter til Hoelsbu hvor Winther og frue ble tatt med. Disse tre skulle evakueres.

En mørk høstkvell kom vi til Ellasøya og fikk losset sakene våre i øsende regnvar og stupmørke. Skipet var nemlig mørk-lagt.

Om kvelden spurte jeg Siewers om hvordan Knutsen var å overvintre sammen med. Siewers fortalte da at Knutsen en gang hadde uttalt at han ikke kunne like nordmenn.

(Da jeg var på Hoelsbu fortalte Levin og Petra Winther at Marius Jensen og Kurt Olsen hadde vært på Hoelsbu på besøk vinteren før, og de hadde da oppført seg påbetaktig. En ting forundret meg, nemlig at både hr. og fru Winther hadde bare godt å si om Eli Knutsen).

Siewers fortalte at Winther hadde skrevet et brev til patruljesjef Ove Jensen på Eskimones. Såvidt jeg forstod, var det en protest mot at danskene brukte kull og hundefør på Winthers terreng, og på denne måte forringet fangsten.

de Lemos kunne iblant uttale seg meget åpent. Som f. eks. følgende uttalelse som han kom med til Oddvar første kvell vi var på Elløya:

"Hva tenker dog dere på, forstår dere ikke at Paulsen er nazist?"

de Lemos hadde tatt noen drammer, og det er tvilsomt om han hadde sagt det om en landsmann om han hadde vært helt edru.

Siewers og de Lemos hadde bestemt å reise, og ble med "North Star" til Vestgrønland.

Utover høsten la jeg merke til endel uttalelser fra Knutsen. Han sa engang at landsfogden hadde uttalt at telegrafist Ove Jensen var den danske som hadde greid å utrette mest på Østgrønland.

Knutsen spurte meg flere ganger om jeg forstod hvorfor Winther ble tatt vekk fra østkysten. Han fortalte også at han hadde truffet Winther i en hytte på Gauss-halvøya hvor de hadde overnattet sammen. De hadde da snakket om mye interessant.

Av forskjellige uttalelser fikk jeg tilslutt en sterk mistanke om at det hadde vært samarbeid mellom Knutsen og karene på Eskimones.

Mens Marius Jensen og Kurt Olsen har kjørt omkring på terrenget til Winther og brukt av dennes utrustning, og der-til oppført seg uforskammet når de var på visitt, har Knutsen tilsynelatende vært på Winthers parti og så fått narret ham til å skrive dette brev til Jensen på Eskimones.

Dette er en taktikk som danskene ofte benytter seg av, og de vil ha alt mulig skriftlig.

Da "Fridtjof Hansen" var opp til Østgrønland sommeren 1940, gikk den inn til Eskimones og tok med endel flybensin som var lagret der. Knutsen snakket flere ganger om dette, og mente det var ulovlig. Jeg fortalte ham at det var bedre at bensinen kom til England, enn at tyskerne fikk tak i den. Hadde hørt litt av hvert om Knutsen, men kunne ikke tro at han var så ilde som folk ville ha det til. På en seiljaktur i Vegasund senhøstes var vi allikevel ute for noe som fikk oss til å passe litt på. Knutsen, Oddvar og jeg var ute med robåt. Knutsen ble først satt av på et isflak, jeg fant et flak høyst 100 meter derfra. Det var da tett tåke. Oddvar lå med robåten noen meter fra der jeg stod, og vi holdt nettopp på å snakke om hvor Oddvar skulle plasere seg, da det smalt et skudd fra Knutsen. Kula pep forbi mellom Oddvar og meg, omtrent i høyde med mitt hodde. Vi antok at det var et skudd som var gått av for tidlig, og at det ikke var så mye å bry seg om. Litt etter smalt det igjen samtidig med at kulen slo i vannet kloss bak båten Oddvar satt i. Vi kunne ikke se Knutsen, men visste ganske nøyaktig hvor han stod, da vi hele tiden hadde hørt ham plystre for å lokke til seg sel. Og ikke kunne han se oss, kunne han iallfall høre at vi snakket sammen, og derav vite hvor vi var.

Hvis det var oss han fo søkte å skyte tilmåls etter, så var ikke det så særlig farlig, da han var meget dårlig til å skyte. Han fikk ikke livet av en eneste sel på hele høsten.

Det ble bestemt at jeg skulle kjøre patrulje sammen med Aparte Høegh, og Oddvar skulle kjøre sammen med Evald Simonsen. Knutsen skulle være vår sjef, og ha patruljen i Kjempefjord. (Aparte og Evald påstod senere at Knutsen ikke hadde vært i Kjempefjord på hele vinteren.) Dette kan også passe. Aparte og jeg kjørte ut på våren første tur 29. oktober, og Knutsen var da på stasjonen. Oddvar og Evald som hadde kjørt dagen før oss, møtte Knutsen i Sofiasund den fjerde november. Han var da på vei til Eskimones. I mellomtiden påstod Knutsen å ha kjørt den 240 km lange strekning i Kjempefjord.

Det var på denne tid blankis på fjordene deroppe. Andre dagen Aparte og jeg kjørte, var hundene våre så ødelagt i bena, at vi til stadighet hadde to lunder på sleden. Det er derfor litt underlig at Knutsen etter å ha kjørt den lange strekning i Kjempefjord kommer kjørende med et friskt hundespenn en dagsreise fra Ellasøya på vei til Eskimones.

Oddvars og Evalds hunder hadde også straks fått dårlige poter, derimot var det intet iveien med hundene til Knutsen.

Det var derfor ikke noe rart om grønlenderne funderte litt på om det hang riktig sammen med disse Knutsens vidunderhunder. Det er også ganske umulig at Knutsen har greid denne turen på så kort tid.

Paulsen kom en tur til Ellasøya i midten av november. Oddvar og Evald var da hjemme. Paulsen hadde spurt Oddvar om han kjente en norsk kaptein som hadde vært med Byrds sydpolekspedisjon. (Det var kaptein Sverre Strøm han mente.) Paulsen hadde hørt på øy av båtene at denne kaptein skulle komme opp til Scoresbysund-distriktet som hemmelig politi, og vi måtte ikke skyte om det uventet skulle komme fremmede til stasjonen. (Hvis Paulsen samarbeidet med tyskerne, så var dette en både lettvinnt og ufarlig måte å ta Oddvar og meg tilfange på.)

Det var på den tid to motorer på Ellasøya. Den gamle motor som Paulsen kjente godt fra før, ble helt i ustand. En ny motor gikk sammenlagt noen timer etterat Paulsen var reist, så stoppet også den. Oddvar hadde nemlig fått beskjed av Paulsen om å sende noen meldinger med visse mellomrum til Eskimones, for at de der oppe skulle vite at alt var vel med oss på Ellasøya.

I februar kom Knutsen til Ellasøya. Noen dager senere kom Kurt Olsen. De arbeidet med motorene en ukes tid før de fikk dem i gang igjen. Knutsen holdt nå på å lære seg å telegrafere. Aparte og Evald hadde som hadde vært en tur til Eskimones, fortalte at deroppe holdt de også på med dette.

Knutsen var svært ivrig på at Oddvar og jeg skulle reise til en nedlagt stasjon i Vegasund som heter Sverresborg. Han ville vi skulle reise ut på vårisen, ligge der ute og jakte på sel og bli avhentet med motorbåt til sommeren. Dette var noe som vi umulig kunne bestemme oss for så tidlig på året.

Knutsen ville også at Aparte og Evald skulle være på Eskimones til sommeren. Dette satte vi oss imot, da vi hadde god bruk for dem på Ellasøya for å hjelpe til med seljakt.

Etter mange innbydelser fra Eskimones før på vinteren ble det

på veien. Det mest sannsynlige er imidlertid at de på dette tidspunkt var så oppskremt at de tok alt levende de så for tyskere, og ville ha spundet tilfjells og gjemt seg.

Peder Nilsen og Marius Jensen fortalte at Eli Knutsen ble skutt på Sandodden den 28. mars. Da jeg spurte om de hadde sett Knutsen bli skutt, fortalte de at de kom dagen etter Knutsen til Sandodden, disse to kom heller ikke sammen, men med en tids mellomrum. Jeg spurte om de hadde sett Knutsen etterat han var død, men det hadde ingen av dem. Da jeg spurte om det var mye blod der Knutsen var blitt skutt, fikk jeg ikke noe klart svar på dette med det samme, men det ble til at de heller ikke hadde sett noe blod. Dette tiltross for at de før hadde fortalt at noen av Knutsehs hunder også var blitt skutt, og de øvrige hunder hadde svingt om og dratt utover isen igjen. De døde måtte da nødvendigvis bli slept med, og det var merkelig at de ikke engang hadde sett blodveien etter disse.

Jeg mener at graven deroppe på Sandodden burde undersøkes, og helst så snart som mulig, og hvis det ligger noen død og begravet, burde liket bli undersøkt av kyndig læge.

Underlig lyder også historien om at tyskerne reiste tilbake til Sabineøya uten å begrave den døde, og at Peder Nilsen etter få dages fangenskap fikk tillatelse til å ta sitt hundespenn og gevær og reise sørover til Sandodden for å begrave Knutsen. Men istedet benyttet han anledningen og fortsatte sørover til Ellaøya.

Det er noe her som jeg vil gjøre oppmerksom på.

Knutsen ble skutt 28. mars, og Marius Jensen og Peder Nilsen ble tatt tilfange 29. mars. Etter dette kan vi anta at tyskerne reiste nordover med sine to fanger til Sabineøya den 30. mars.

I en artikkel av landsfogd Eske Brun i "Grønlands østen" heter det: "Efter fåa Dages Fangenskap undveg Korporal Peder Nilsen fra Sabineø og vandt ned til Ellaø, hvor han sluttede sig til Ræssen af Stykken."

Om jeg sier at Nilsen reiste fra Sabineøya den 2. april, har han tilbakelagt den ca. 400 km lange strekning på 6 dager. Dette er ganske utrolig, av den grunn at Nilsen innhentet Rudi og Olsen på Foelsbu i Koskusoksefjorden, så de herfra ble tre mann på en slede. Jeg kan ikke si sikkert datoen, men det var enten den 6. eller 7. april disse tre kom til Ellaøya.

Vil også med det samme nevne at hverken Peder Nilsen eller noen av oss ~~som~~ var soldater på dette tidspunkt, langt mindre korporaler som landsfogd Brun skriver om. Ib Paulsen var heller ikke kaptein, men politisjef.

Etter en tur til Kjerulffjord og Isfjord kom jeg tilbake til Ella øya 2. april. Aparte Høegh kom på ski utover og møtte meg ute på isen. Han fortalte om tyskerne på Sabineøya, og om Jensen og de to grønlanderne som hadde mistet alle hundene og alt utstyret, og at han og Mikael nå var komme til Ellaøya for å varsle Oddvar og meg så vi kunne bli med nordover og komme dem på Eskimones til unnsetning. De hadde nå gått i lo å 12 dager og ventet på at noen av oss skulle komme hjem. Jeg begynte nå å ruste meg til å reise nordover. Da Oddvar ennå ikke var kommet hjem, ble vi enige om at Aparte og jeg skulle reise først, og Mikael skulle vente til

Oddvar kom hjem, så skulle de komme etter. Ved middagstid 4. april var vi klar til å kjøre. Men så kom Aparte som hadde vært nede ved hundene og fortalte at det kom en mann på ski ute på isen. Dette var Paulsen, og han fortalte nå at Eskimones var tatt av tyskerne, og at Rudi og Olsen var inne på Revet.

Paulsen hadde ikke hatt forbindelse med Scoresbysund siden Eskimones ble tatt av tyskerne om kvelden den 23. mars. Da jeg spurte om han ikke nå snarest mulig skulle sende telegram, svarte han at motoren var i ustand. Jeg svarte at motoren var i stand og at alt var i orden. Til dette svarte Paulsen at akkumulatorene nå hadde stått så lenge at de var utladet. Jeg fortalte ham så at disse var fullt oppladet, så det var bare å gå igang.

(Da Knutsen og Olsen reiste nordover igjen, tok de den nye motoren med til Eskimones).

Evald kom gående tilfots til Lillaøya utpå kvelden. Han og Villie hadde gått tilfots hele veien fra Eskimones, og Evald fortalte oss nå at Villiam hadde fortsatt sørover for å forsøke å nå Scoresbysund. Da Paulsen hørte dette, spurte han straks hvor lang tid denne turen ville ta for Villiam. Dette kunne selvfølgelig Evald ikke svare noe sikkert på. Paulsen fikk det nå travelt med å skrive et telegram. Ved hjelp av Aparte og Evald ble dette avfattet på grønlandsk fordi vi alle nå var klar over at tyskerne kjente koden som ble benyttet på Eskimones.

Paulsen satte edretter på radioen for, som han selv sa, å få tids signalet. Han fant en tysk stasjon. Vi hørte slutten av en tale, deretter kom "Hitlersangen" og "Heil Hitler", og her fra denne tyske stasjon tok han tidssignalet. Grønlanderne satt storøyde uten å si noe, men jeg tror nok ikke de har glemt dette.

Da jeg kjørte patrulje sammen med Aparte, spurte han engang om jeg trodde Paulsen arbeidet for tyskerne. Jeg spurte hvordan han kunne tro dette. Jo, han hadde hørt de demos snakke om dette. Han fortalte også at Paulsen var bange for å skrive igjen noe i hyttene han besøkte. Dette hadde han forklart på den måte at hvis tyskerne oppdaget at han nå arbeidet for amerikanerne, ville dette bli meget farlig for ham.

Jeg tror Paulsen var klar over at det ville bli vanskelig å holde skjult at han var kommet til Grønland for å arbeide for tyskerne, og at han derfor like godt kunne fortelle dette selv. Rudi, Oddvar og jeg har også hørt ham fortelle dette, men han forsøkte samtidig å overbevise oss om at han nå arbeidet for amerikanerne. Hvilket vel ingen kan benekte, men spørsmålet er om han ikke også samtidig arbeider for tyskerne.

Etter å ha fått tidssignalet fortalte Paulsen at det var for sent å telegrafere den dag. Om natten eller ut på morgenen hørte jeg han begynte å telegrafere, og han fortalte senere at han hadde hatt forbindelse med Scoresbysund.

Jeg var nå bestemt på å kjøre avsted for å finne Oddvar. Vi hadde nå bestemte kjennings tegn som vi skulle bruke om vi traff patruljekjørere og amerikanske fly. Dette hadde Oddvar intet kjennskap til, heller ikke at det var tyskere på Sabineøya. Om han traff folk eller ble oppdaget av fly risikerte han å bli skutt ned av både venner og fiender.

Paulsen likte ikke at jeg skulle kjøre, og bad meg vente i det minste en dag eller to. Jeg kunne ikke forstå hva dette skulle tjene til, og da Paulsen var klar over at jeg var bestemt på å reise

sa han at det var fornuftig at Oddvar og jeg kom hver for seg når vi kom tilbake til Elløya.

Han mente at mine hunder da ville være bra slitne, og så kunne jeg vente en dag, f.eks. ved Raudalen i Sofiasund, og la Oddvar kjøre i forveien til Elløya. Jeg kan ikke nå huske hva jeg svarte om jeg svarte i det hele tatt, men jeg kan huske at jeg tenkte at dette var det reneste tull og tøys. Å skille lag var noe jeg visst Oddvar og jeg aldri kom til å gjøre så lenge det var sjangse til å greffe tyskere. Vi var da ikke dummere enn at vi forstod at to man hadde dobbelt så gode sjangser til å greie seg som en mann alene.

Paulsen ville at jeg skulle være tilbake igjen innen fire dager.

Jeg spurte om jeg skulle skyte først om jeg traff på tyskere. Paulsen ~~var~~ svarte at ordren var at vi skulle skyte. Jeg gjorde ham oppmerksom på at vi ikke var soldater, og hvis vi ble tatt til fange av tyskerne, ville vi bli betraktet som guerillakrigere og skutt. Paulsen sa at ordren allikevel var at vi skulle skyte. Jeg fortalte ham da at jeg antagelig kom til å la tyskerne skyte først. For hvis Paulsens samarbeidet med tyskerne, så ville disse ganske sikkert få greie på dette, og jeg ville således ha en fordel fremfor dem fordi jeg, tiltross for det jeg sa til Paulsen, var bestemt på å skyte først hvis jeg fikk sjangsen.

Dagen etter at Paulsen kom til Elløya, kjørte jeg avsted for å finne Oddvar. Tredje dags aften traff jeg ham i en hytte i Dusenfjord. Vi diskuterte sakene utover kvelden. Det ville nå gå to dager utover den avtalte tid før vi kom tilbake til Elløya. Dertil var det mange ting som tydet på at det nå var mest fornuftig av oss å skille lag med danskene. Vi ble tislutt enige om å kjøre inn til bunnen av Dusenfjord, finne en god plass der og vente til foret ble hardere, for at vi da lettere kunne kjøre omkring og finne ut hva tyskerne foretok seg, uten selv å bli oppdaget.

Vi fant en bra plass ovenfor strømmen i Dusenfjord, og her holdt vi til i ca. 3 ukers tid, hvor vi levde hovedsakelig av moskuskjøtt.

Den 28. april bestemte vi å ta en tur til Elløya og undersøke om det var kommet tyskere der. Om kvelden kjørte vi så avsted. I hytte fant vi en skrivelse fra Paulsen om at vi hurtigst mulig uten hensyn til noen, og uten å la oss hindre av noe, skulle avreise til kolonien Scoresbysund og melde oss til tjeneste der. Vi skulle brenne denne brevlappen og skrive igjen når vi var reist.

Vi trodde nå det var kommet amerikanere til Scoresbysund, og bestemte oss for å reise. Men først måtte vi ta en tur ~~her~~ utom Humboldt og hente proviant. Fortsatte derfor å kjøre, og sola sto høyt på himmelen da vi kom til Kikut, hvor vi bestemte oss for å parkere.

Hadde tenkt å ta en tur over fjellet til Humboldt, for å undersøke om der var tyskere, men det begynte å blåse og fyke så kraftig at denne turen ble ikke noe av.

Vinden stilnet utpå kvelden, og klokken var vel bort i mot elleve da vi kjørte fra Kikut.

Etter å ha kjørt over eidet ved Vinkander, kom vi ut på isen over et friskt fædespor, som gikk i retning av Nyggbukta. Dette var mellom to og tre km fra Humboldt. Den som hadde kjørt her, hadde kjørt med hundene på vifte, og det var derfor ikke vanskelig å telle sporene. Da vi undersøkte dette, visste det seg at det hadde vært syv, eller i høyden otte hunder. Han har kjørt fra Humboldt omtrent samtidig som vi kjørte fra Kikut, men da vi

hadde tre-fire ganger så lang vei til Vikander, var han passert da vi kom der.

Marius Jensen fortalte senere at det var han som hadde kjørt her, men han sa at det var den 23 april. Han sa han hadde kjørt fra Myggbukta til Ellasøya for å varsle at det kom tyskere. Da han ikke traff folk på Ellasøya, reiste han straks tilbake for å hente tyskeren som satt igjen på Myggbukta, ensom og forlatt uten å foreta seg noe for å komme seg vekk.

Det var en dum historie Jensen serverte her. Det fantes nemlig ingen spor som gikk fra Myggbukta til Ellasøya. Og Jensen har således vært nødt til å kjøre samme veinsom tyskerne for å komme til Ellasøya.

Etter Jensens uttalelser måtte han ha brukt 8 dager fra Humboldt til Myggbukta og tilbake igjen til Humboldt. Da jeg senere spurte Jensen hvordan han kunne bruke 8 dager på denne turen, svarte han at han hadde drevet moskusjakt på Kap Franklin. Det var derfor merkelig at han skulle få det så bråtravelt etter at han kom på sporene til Oddvar og meg et par dager senere. Dertil behøver ingen å bruke fire-fem dager for å drive moskusjakt på dette terreng. Det er som regel gjort på noen få timer.

Dessverre turde jeg ikke spørre hvordan det kunne være at han hadde syv eller i høyden otte hunder da han passerte Vikander og at han og Ritter hadde 12 hunder da de ankom til Scoresbysund 2½ døgn etter Oddvar og meg.

Angående sporene etter Jensen så var disse absolutt helt friske da vi fant dem. Sist i april er sola så varm at sneen smelter ganske mye hver dag. Vi pleier alltid på denne årstid å kjøre om natten, fordi det da er kjøligere for hundene, og disse slipper å slite i våt sne.

Utenom det jeg har vært på Grønland, har jeg drevet med jakt og fangst hjemme i Norge fra jeg var smågutt, og skal ikke ta feil av et friskt og et gammelt spor. Det er midnattssol her første dagene av mai, og sola er derfor nødt til å være bra varm midt på dagen.

Når det blåser her oppe, er det ikke et lite pust som en er vant til hjemme fra Norge, men det blåser så en ofte frykter for at hytta skal fyke fendenivold.

Derfor var det lett for oss å se at disse sporene var helt friske. Da vi tenkte oss muligheten av at det kunne være igjen folk på Humboldt, fortsatte vi å kjøre utover, og tok en stor sving utenom stasjonen og kom inn i Sofiasund på sørsida. Lå i telt rett overfor Raudalen om dagen. Fortsatte om kvelden 30. april innover til Svendeborg som vi var nødt til å passere. Vi var klar over at Svendeborg var det farligste sted vi hadde å passere. Det var bare 20 km fra Ellasøya, og det ligger her en norsk fangsthytte. Vi var derfor forsiktige. Et godt stykke fra hytta kunne vi med kikkert se at det var en svar stokk for døren, men vi kunne også se at det var spor ved hytta.

Da vi kom bort til hytta, var der mange både friske og gamle spor etter sleder og folk. To sledespor som gikk i retning mot Ellasøya og som var de friskeste, anslo vi til å være to døgn gamle. Kan huske vi snakket om at de som hadde ligget ved denne hytta antagelig var kjørt en tur til Ellasøya ved samme tid som den som hadde kjørt utover til Humboldt var passert her. Den sleden vi så sporene etter ved Vikander, hadde ingen annen vei å kjøre enn forbi her. Tyskerne regnet vel med at hvis vi var

på vei sydover, ville vi møte den mann som hadde kjørt utover. Og om ikke han traff oss, ville det ta flere dager før vi kunne være ved Svenborg.

Denne hytta hadde ikke vært brukt hele vinteren, da strekningene fra Ellasaya og hit ikke blir regnet for noen dagsreise.

Vi forstod nå at det var oss tyskerne var på jakt etter. Vi var også klar over at om vi la oss på lur her, hadde vi de beste sjansene til å få skutt ned tyskerne når de kom tilbake, og kanskje også få tak i et maskingevær som vi nå i lengere tid hadde gått og ønsket oss. Men ordren fra Paulsen var at vi hurtigst mulig skulle reise til Scoresbysund. Vi var også nå leng for mat, så vi var nødt til å fortsette. Det var tåke på Kong Oscars Fjord, men etter å ha passert Vegasund, fikk vi solskinn med blautsne. I hytta på Kongeborgen fant vi litt mat og noe gammelt selspekt som vi gav hundene. Disse hadde ikke fått mat på tre dager. (En passe foring til en hund ble delt til 15 hunder andre dagen vi kjørte.) Vi sov et par timer her, og så snart det frøs på så det gikk an å kjøre, fortsatte vi sydover. Om morgenen den 2. mai kom vi til en norsk fangststasjon som heter Havna. Både vi og hundene var da bra slitne. Hadde siste natt kjørt 65 km. Ble enige om å ligge over en natt her og sove og kvile oss ut.

Om kvelden den 3. fortsatte vi å kjøre. Utenfor Antarktiskhav ble det tett tåke, og vi kjørte etter kompass for å komme over bukta her. Det begynte å sne kraftig på slutten av denne turen. (Jeg spurte senere Jensen og Ritter hvor de hadde vært denne natten. De fortalte at de hadde kjørt fra Kongeborgen om kvelden men hadde mistet sporene våre ute på Kong Oscars Fjord. Deretter hadde de kjørt til en norsk hytte ved Skjeldalen. Natten deretter til Havna. De brukte altså tre dager på denne turen. Kan også nevne at alle hyttene i distriktet her er norske.)

Oddvar og jeg sov om dagen den 4. mai i en hytte på nordsiden av Kapp Biot. Kjørte om kvelden i dårlig vær til en hytte som ligger mellom Kapp Biot og Flemmingfjord. Her var mat både til oss og hundene.

Lå her gjøre en liten tilføyelse. På Havna var det skrevet igjen en brevlapp adressert til "Du som kommer etter" med beskrivelse av hvor denne skulle kjøre, og steder hvor han skulle finne hundefor. Det var også en beskjed til oss om at vi skulle legge igjen hundefor til denne karen som skulle komme etter, og som vi den gang ikke ante var en som var fange hos tyskerne, nemlig Marius Jensen. I hytta vestenfor Kapp Biot var det ~~букмайка~~ ~~моргеннах~~ også lignende skrivelser. 6. mai om morgenen kom vi til en hytte i bunnen av Mathøstfjord. Dette er en hytte som for endel år siden ble bygget av Helge Ingstad og Normann Andersen, og som antagelig le benyttet som hovedstasjon. Samme kveld fortsatte vi innover Karlsbergfjord, og om morgenen 7. mai slo vi opp telt i bunnen av denne. Her fikk vi en snestorm av rette sne og lens for petroleum og mat lå vi her og småfrøs og svalt i tre netter. Morgenen 10. mai stilnet vinden, og vi fortsatte nå over land en ca. 30 km lang strekning til Hurry Inlet, en fjordarm som går nordover fra Scoresbysundfjord. Med ski på bena fra bunnen av Dusenfjord og mangel på mat begynte jeg nå å forstå at det også er grenser for et menneskes ydeevne. At hundene greide det så bra, var et under. Av mine otte hunder var de fire bare 9 mndr. gamle. Oddvar hadde syv hunder, men disse var til gjengjeld eldre. Vi fikk ikke riktig blautsne på denne turen, og brukte mange timer før vi nådde grønlanderhytta i bunnen av Hurry Inlet. Vi fant en brevlapp fra Aparte, og det viste seg at han hadde vært

her samme dag. Han hadde lagt igjen mat til oss, og vi åt og drakk til vi holdt på å sovne der vi satt.

Vi var nå trygge foroverraskelser, og om vi ikke sov som gråstener, så var det ikke langt ifra denne natten. Utpå morgenen våknet jeg av at en ropte utenfor at vi skulle komme ut øye blikkelig. Dette var lettere sagt enn gjort, denne hytta var nemlig nedsnedd. For sikkerhets skyld tok jeg revolveren med, kom meg ut gjennom døra, krabbet oppover og tittet fram over snekanten. Der stod Paulsen med sin revolver i hånden og så farlig ut. Ute på isen stod Siebell, Kurt Olsen, Aparte Høegh og Christian Arke. Sistnevnte var en grønlander som hadde vært med i patruljen i Scoresbysunddistriktet. Jeg la straks merke til at samtlige hadde et bånd på ene overarm, og jeg fikk snart forklaringen på dette. Paulsen var blitt kaptein, Siebell som denne vinter hadde kjørt patrulje i Scoresbysund, var også steget kraftig i gradene. Fra ganske alminnelig patruljekjører var han nå steget til løytnant. De fortalte at Oddvar og jeg var blitt korporaler. Likeledes Olsen, Rudi og Peder Nilsen.

Her fikk vi høre om Knutsen som var skutt. Og Peder Nilser og Marius Jensen som var blitt tatt tilfange, og om Peder Nilsens rømning.

De fortalte at de var på tur nordover til Elløya for å undersøke om det var tyskere der. Vi fortalte dem nå at det var tyskere på Elløya da vi passerte der forbi, og at de allerede hadde vært der i lengere tid, som alle sporene ved Svedenborg skulle vært godt nok bevis for. Det ble nå bestemt at Siebell, Olsen og de to grønlandere skulle reise nordover til bunnen av Karlsbergfjord og ligge der som vakt i tilfelle det skulle komme tyskere sydpver. Paulsen kjørte med Oddvar og meg til kolonien Scoresbysund, hvor vi ankom ved middagstider 11.mai. Det forundret meg litt å se med hvilken oppriktig glede grønlanderen ønsket Oddvar og meg velkommen til kolonien. Forklaringen på dette fikk jeg noen dager senere. Aparte fortalte at Paulsen for en tid siden var kommet bort til Apartes far kolonibestyrer Høegh, og han hadde da begynt å snakke om at Oddvar og jeg antagelig var skutt av tyskerne. Aparte blannet seg da i samtalen og fortalte Paulsen at det trodde han ikke noe på. For selv om Oddvar og jeg traff på fem-seks tyskere, ville vi klare oss allikevel. Aparte begrunnet dette med at vi sjelden bonnet når vi skjøt, og alltid var forsiktig. Og selv om både Aparte og Evald trodde at vi fremdeles var i live, var det sikkert også mange grønlandere som tenkte at det var slik som Paulsen sa.

Vi hadde steikende solskinn på turen fra Hurry Inlet til kolonien. Solbrillene hadde jeg i en sekke nedsurret på sleden, og jeg gad ikke stanse hundene og finne dem frem. Dette resulterte i solblindhet på begge øynene. Den 12.mai satt jeg hele dagen i det mørkeste rommet jeg kunne finne i ekspedisjons-huset. Tårene rant ustanselig, og hver gang jeg blunket, følte det som øynene var fulle av grus. Dagen etter den 13. begynte øynene å bli bedre. Om ettermiddagen kom to grønlandere kjørte de for full fart innefra Hurry Inlet. De fortalte at Marius Jensen lå i hytta derinne sammen med en kjempestor tysker. Jørgen hadde fortalt grønlanderne at han og tyskeren kom til kolonien om kvelden. Jensen bad grønlanderne kjøre avsted og skyte moskus til ham (noe som var helt overflødig, da det var kjøtt nok både til folk og hunder i hytta), men istendfor moskusjakt kjørte de alt hundene kunne trekke en benvei over fjellet til kolonien for så hurtig som mulig å få varslet om det de hadde sett. De fortalte at Jensen og tyskeren hadde 16 hunder, og de hadde sett mange par ski, så grønlanderne

trodde nok at det var flere enn de to derinne. (Jeg tror at grøn-
lenderne har tatt feil her, for da Jensen og tyskeren kom til
kolonien, hadde de bare 12 hunder og et par ski hver.)

Det ble bestemt at Paulsen, Rudi, Nilsen, grønlander Mikael,
Oddvar og jeg skulle kjøre til et sted på vestsiden av Hurry Inlet
fjorden. Det ble avtalt med kolonibestyrer Høegh at han skulle
sende grønlandere innover til oss dagen etter så vi kunne få
opplysninger om de som kom. Hverken Paulsen eller Peder Nilsen
tok gevær med på denne turen. Da jeg spurte om grunnen til
dette, svarte de at de hadde lånt dem bort til dem som lå vakt
ved Karlsbergfj. (Dette var en dårlig unnskyldning, da det var
gevarer nok i kolonien, som de kunne ha fått lånt både av koloni-
bestyreren og grønlanderne). Vi fant en god plass med utsikt
over fjorden hvor vi slo opp telt. Vi skiftet med å holde vakt.
Nilsen kom om natten og fortalte at han hadde sett sleder komme
innefra Hurry Inlet. Det viste seg senere at det ikke var så
mange. Hvis jeg ikke husker feil, var det tre. Det var to
grønlandere som hadde vært innover og lagt ut et proviantdepot
og som på tilbakeveien hadde truffet Jensen og tyskeren. Om
morgene kom Mikael løpende og fortalte at at kom to sleder og to
mann oppover mot teltet, de som kom, fulgte spor~~ene~~ våre fra
kvelden før, og var for øyeblikket nede i en dal så vi ikke
kunne se dem. Nilsen kunne også fortelle at de hadde det avtalt
danske flagg på den ene slede. Både Oddvar og jeg var straks
klar over at dette var de to grønlandere som skulle komme og gi
oss opplysninger om de som kom nordfra. Det samme var sikkert
også alle de andre klar over.

Det er nå nødvendig at jeg forteller om en merkelig egenskap
hos Paulsen. Forskjellige ting som Oddvar og jeg regnet for å
være uten betydning, pleide Paulsen å lage stort nummer av.
Hvis det derimot var noe som vi regnet for å være av den aller
største betydning, pleide Paulsen å forsøke å forringe dette
til null og niks.

Da disse sledene var i anmarsj, begynte Paulsen å snakke så
en som ikke kjente ham kunne trodd at det var en hel avdeling
tyskere som kom. Han sa at Oddvar og jeg skulle gjøre oss klar
til å skyte. Som før nevnt, hadde Paulsen og Nilsen ikke gevære
med. Oddvar fortalte at han ikke hadde annet enn blyspiss-
patroner (dumdum). Jeg bad Paulsen ta mitt gevær og skyte selv,
for hvis det skulle skytes på de to stakkars grønlandere som
etter avtale kom for å gi opplysninger, var det best at Paulsen
som var vår sjef, avfyrte disse skuddene.

De to grønlandere kunne fortelle at tyskeren som het Ritter
var Marius Jensens fange. De hadde også med brev til Paulsen,
og etterat Paulsen hadde lest dette, fortalte han at Ritter
ønsket en samtale med ham, såvidt jeg husker ved tre-tiden. De
to grønlandere fortalte også at Jensen og tyskeren hadde vært
opp til telegrafist Espensen samme kveld de kom til kolonien.

Paulsen pakket nå sammen og kjørte tilbake til kolonien
sammen med Nilsen, Rudi og grønlanderne. Oddvar og jeg tok det
med ro, sa at vi ville vente til utpå ettermiddagen så førte
ble litt bedre. Grunnen var i virkelig~~ten~~ at det var forskjell
lige ting vi ønsket å få diskutere i fred og ro. Det var nå
mye som var temmelig uklart for oss. Som f.eks. i hvilken hen-
sikt det var denne tyskeren var kommet til Scoresbysund. At
Jensen hadde fraktet tyskeren den lange veien nordfra imot tyske
rensvilje, anså vi for umulig. (Dette innrømmet også Paulsen og
Nilsen da det en tid senere ble snakk om dette. De sa at de
trodde Ritter var lei av det hele nordpå, og ønsket å bli tatt
tilfange). Jensen hadde heller ingen håndjern å sette på fanger

sin. Det var ganske nøyaktig 2½ døgn etter oss de to kom til kolonien. Det var derfor ganske naturlig at vi kom til å tenke på at det var oss de var på jakt etter.

Om kvelden kjørte vi tilbake til kolonien. Var blitt enige om å fortsette å spille litt dummere enn vi var, da vi nå regnet med å kunne komme opp i litt av hvert.

Noe av det første jeg la merke til, var at kaptein Paulsen gikk og titulerte tyskeren med hr. løytnant.

Rudi, Oddvar og jeg fikk nå den ærede jobb å passe på fangen. Dagen etter vi kom tilbake, hørte jeg en merkelig samtale mellom Jensen og tyskeren. Denne spurte om det var noe vilt her, og om de kanskje skulle ta en tur på jakt. Til dette svarte Jensen at det ikke var noe vilt, så det var ingenting å jakte på. Tyskeren svarte: Takk, mange takk, og for meg hørtes det ut som om det var en beskjed tyskeren mottok fra Jensen.

Omtrent ved samme tid var det Dana Abelsen, datter til presten i Scorebysund, kom til Oddvar og fortalte at da hun skulle en tur opp ~~til~~ på et loftrom som ligger over det værelse hvortyskeren som om natten, hadde hun sett en revolver ligge litt innenfor en luke i taket til Ritters værelse. Paulsen og de øvrige dansker forsøkte å snakke dette bort. De sa at grønlanderne så så mye rart, og det var ikke noe å stole på det de sa. Oddvar fortalte meg for en tid siden at Olsen hadde fortalt at revolveren tilhørte Siebell, og at han hadde glemt den igjen på loftet.

Et par dager etter at Ritter og Jensen kom, fortalte Nilsen at han og Jensen, Siebell og Olsen, hadde sent telegram til landsfogden om tillatelse til å reise nordover til Elløya. Hensikten med denne turen skulle såvidt jeg forstod være å forsøke å finne ut hva tyskerne fortok seg. Hverken Oddvar eller jeg ble tilbudt å være med på denne turen. En tid senere kom Paulsen og sa at jeg husket vel at Oddvar og jeg ble tilbudt å bli med nordover til Elløya. Han sa at årsaken til at han nå snakket om dette, var at vi senere ikke skulle ha noen grunn til å beklage oss over at vi ikke var kommet med nordover til Elløya. Jeg svarte Paulsen at det var meget mulig at det var slik som han sa, men ellers var dette noe som ikke interesserte meg.

En annen gang kom Paulsen og spurte om jeg husket hvor lang tid det var etter Oddvar og meg at Marius Jensen og løytnant Ritter kom til kolonien. Til dette svarte jeg at det kunne jeg ikke huske så nøyte, men det kunne vel være noe slikt som tre eller fire dager.

Jeg vet ikke hvem som spilte mest eller best komedie i Scorebysund i disse dagene. Jeg tror vi gjorde vårt beste alle sammen.

Skal fortelle noe som hendte den kvelden Jensen, Siebell og Olsen skulle kjøre nordover. (Det var blitt bestemt at Peder Nilsen ikke skulle ~~kjøre~~ bli med ned.) De tre skulle kjøre kl. 12 om natten. Jeg hadde vakten over tyskeren fra kl. 9 til 12. Danskene, Ritter og jeg satt borte i Ekspedisjonshuset og drakk kaffe. Oddvar og Rudi hadde gått og lagt seg borti kirkestuen hvor vi sov om natten med tyskeren i et rom ved siden av. Danskene og tyskeren begynte nå å tale i gåter (De trodde iallfall det selv.) Hovedinnholdet av denne samtale gikk i korte trekk ut på at "de to" (Oddvar og Rudi) hadde gått og lagt seg. Den tredje (altså jeg) skulle ikke komme seg vekk fra Ekspedisjons-

huset i natt. Jeg satt der og forsøkte så godt jeg kunne å se dum ut, men jeg forstod nå at vi skulle ha en forestilling. Heldigvis hadde jeg prøvd litt av hvert også før jeg kom til Grønland, og jeg lovet meg selv at det ikke skulle gå så glatt for disse karene som de kanskje selv trodde. Klokken nærmet seg 12, og da jeg gjorde Ritter oppmerksom på at det var tid å gå til sengs, reiste samtlige seg fra bordet, Ritter gikk en tur bort til kjøkkenbenken og rotet litt omkring, men jeg kunne ikke se at han stakk noen kniv i lommen. Jeg hadde hånden på revolveren og var klar til å skyte. Jeg forstod at Ritter ønsket jeg skulle gå først ut, og jeg ble nødt til å be ham gå før han med lange skritt forsvant ut gjennom døren. Utenfor tverstoppet Ritter og svingte seg om med høyre hånd i innerlommen, og hvis han hadde gjort en brå eller uventet bevegelse nå, hadde jeg skutt ham ned. Fire av danskene var kommet ut på bakken, og den femte som jeg tror var Peder Nilsen, hadde jeg ved siden. Disse stod bare og glodde som interesserte tilskuere. Da jeg gjorde Ritter oppmerksom på at jeg hadde fått ordre til å skyte hvis han gjorde dumheter, gled hånden ned fra jakkelommen, og han svingte om og gikk. Ritter gikk nå pent og pyntelig foran meg bort til huset hvor vi bodde uten at det skjedde noe mere. Dagen etter mens vi satt og spiste, kom Paulsen plutselig busende med følgende bemerkning: "Du er kraft i megen kold fisk." Jeg var straks klar over at det var hendelsen fra kvelden før han hentydet til, men lot som jeg ikke forstod.

Skal også nevne noe som hendte dagen før de tre reiste nordover. Det var meningen at en grønlander som het Lars og jeg skulle reise innover til Hurry Inlet og ligge der som vakt. Jensen, Siebell og Olsen sa at de kom til å kjøre om oss dagen etter når de reiste nordover. Skal innrømme at jeg ble storlig overrasket over dette, og spurte hva dette skulle tjene til. Nå var det nok danskene som fikk et lite sjokk, samtlige strøk på dør, og da jeg tittet ut gjennom vinduet, kunne jeg se dem stå et stykke fra huset i ivrig diskusjon. Jeg var nå klar over at det var nødvendig å berolige dem. Da de kom inn igjen, begynte jeg å forklare dem nødvendigheten av ikke å kjøre bortom stedet hvor Lars og jeg skulle ligge vakt. Det ville bli en hel vei etter de tre sledene fra teltet hvor Lars og jeg lå, og nordover. Jeg minnet dem om hvordan det var gått med Siebell og Olsen og de to grønlandere som skulle ligge vakt i bunnen av Karlsbergfjord. De to grønlandere var blitt sendt ut på moskusjakt, og Marius Jensen og tyskeren hadde kjørt forbi uten å bli oppdaget av Siebell og Olsen. Evis det nå kom tyskere sydover, var det ikke så sikkert at disse møtte Jensen, Siebell og Olsen. Men det var all sannsynlighet for at tyskerne ville finne spor etter de tre, og således komme rett på teltet hvor Lars og jeg lå. "God nok" hørte jeg Siebell hviske til de andre. Dette uttrykket "god nok" kjente jeg godt fra danskene i Ivigtut, og det betød ved denne anledning at det ikke var noe å bry seg om den uttalelse jeg var kommet med.

Paulsen spurte en dag Rudi, Oddvar og meg om vi hadde noe imot å bli menige og overta flyvakten i Scoresbysund, så kunne Peder Nilsen passe på tyskeren. Tror ikke at noen av oss tre var noe særlig stolte av å være danske korporaler, og vi gikk med på dette. Evis Danmark hadde vært i krig med Tyskland, hadde det blitt anderledes. Dette at Danmark ikke var i krig, hverken med Tyskland eller noe annet land, var noe som danskene flere ganger snakket om. Av forskjellige uttalelser

fikk jeg det inntrykk at disse karene både håpet og trodde at selv om Tyskland tapte krigen, og det ble oppdaget at de hadde arbeidet for tyskerne, ville de ikke få så mye straff av den grunn at Danmark ikke var i krig.

En dag Nilsen og jeg snakket om Eli Knutsen, fortalte Nilsen at tyskerne var uheldige da de skjøt Knutsen, de hadde nemlig da skutt ned en av sine egne. Her innrømmet altså Nilsen at Knutsen var nasist.

Skal fortelle hva jeg vet om Knutsen. Far til Knutsen var med i forrige verdenskrig på tysk side. Han er nå på et sinnssykeasyl et eller annet sted i Danmark. Eli Knutsen har vært gift med en engelsk dame, men ble skilt fra denne før han reiste til Grønland, og etter hva jeg har forstått, oppholder Knutsens fraskilte kone seg nå i England. En danske fortalte en gang at de første årene Knutsen var på Grønland, hadde han sendt telegrammer hjem og underskrevet disse med "nasisten".

Da Rudi, Oddvar og jeg hadde vekten over tyskeren, hadde vi tre timers vakt hver, både dag og natt. Da Nilsen overtok vekten, la han seg til å sove om kvelden og sov til om morgenen. Dungen kunne med letthet hoppe ut gjennom vinduet om natten og komme seg vekk uten at Nilsen våknet. Dette skulle tyde på at hverken Nilsen eller Paulsen var bange for at tyskeren skulle rømme.

Flyvakten delte vi opp i seks timers vakter hver, døgnet rundt. Løytnant Ritter fortalte en dag at tyskernes hensikt med å ta Ellasøya var å ødelegge radioen og motorbåtene. Det hadde også vært meningen hvis det var folk på stasjonen å sende en mann fram og forhandle med danskene. Dette for å unngå skytning. Hvis det virkelig forholdt seg slik som Ritter sa, ville dette ha vært det farligste som kunne ha skjedd for Oddvar og meg, hvis vi da hadde vært på stasjonen sammen med danskene. Rudi, Olsen og Nilsen var blitt sendt sydover til Scoresbysund sammen med grønlenderne. Og det er meget sannsynlig at Paulsen ville ha ordnet det slik at han og Siebell (som var kommet nordover fra Scoresbysund) Oddvar og jeg skulle ha blitt igjen på Ellasøya for å forsvare stasjonen.

Det gikk en tid før Paulsen begynte å spørre ut tyskeren om stasjonen på Sabineøya. Tyskeren fortalte da om stasjonen og den båten de hadde brukt på turen opp til Grønland. Han fortalte også hvor denne båten lå.

Kurt Olsen hadde med en transportabel radio på turen nordover til Ellasøya. Vi kunne således vite hvor langt de var kommet til de forskjellige tider.

Etter at de var ankommet til Ellasøya, kom det et telegram hvor de fortalte at stasjonsuret tikket og gikk da de kom inn i huset. Dette skulle altså være et tegn på at tyskerne bare såvidt hadde forlatt stasjonen. Radioen fortalte de var ødelagt, men etter et par dagers forløp fikk vi beskjed om at de hadde fått stasjonsradio i stand igjen. Det samme var det med motorbåten. Først fikk vi beskjed om at motorbåten var i stand. Men ikke så lenge etter kom det et telegram at nå var motorbåten i stand igjen. Den båten som jeg her nevner, er en ganske stor, og det er denne båt som i de senere år er blitt benyttet på Ellasøya. Ellers var der flere småbåter.

Det er nå ganske nødvendig at jeg forsøker å forklare hvorfor danskene har drevet dette komediespill på Grønland. For meg er det hele ganske enkelt, men det er mulig at det er ting som er litt broket for dem som får med dette å gjøre, og som kanskje aldri har vært på Grønland.

Etter det spørsmål som landsfogden kom med til Oddvar og meg i Ivigtut, om noen av oss hadde snakket til amerikanerne om Østgrønland, og samtidig forsøkte å overbevise oss om at Paulsen var en bra kar, er det ganske klart at landsfogden allerede da forstod at Paulsen og de andre dansker på Østgrønland var mistenkt for samarbeid med Tyskland. Hvordan landsfogden har fått vite dette, har jeg ingen anelse om, men det mest sannsynlige er at noen av de høyere amerikanske offiserer der oppe samarbeider med danskene og tyskerne. Hvorfor jeg tror dette, skal jeg forklare senere.

Det måtte altså gjøres noe der oppe på Østgrønland, noe som kunne fjerne mistanken, og helst noe som kunne sette litt glans over disse karene. Hvordan dette skulle foregå, er antagelig blitt forberedt og planlagt tidlig på vinteren. Henry Rudi hadde hørt at Paulsen satt og telegrafererte utenom de bestemte tider når(?) han hadde forbindelse med Scoresbysund. Rudi spurte Jensen og Olsen hva denne telegrafering skulle bety, men fikk det svar at Paulsen sikkert ikke fikk forbindelse med noen, så det hadde ingen ting å bety. Rudi hadde også direkte fortalt Paulsen at han var regnet for å være nasist. På dette hadde han svart at da han kom til Grønland var det for å sende varmebedinger hjem, men nå arbeidet han for amerikanerne. Paulsen var altså selv klar over at han var en mistenkelig person.

For å få det hele i sving var det nødvendig at tyskerne fikk tak i hunder. Dette sørget Marius Jensen for da han og de to grønlandere oppdaget tyskerne på Sabineøya. Hvor opplagt dette er, burde være klart for alle. Hvis Jensen istedenfor å legge seg i den hytta som var nærmest Sabineøya, hadde fortsatt sydover, kunne han uten større anstrengelser ha vært på Eskimones dagen etter og avgitt rapport.

Hva Jensen og Knutsen bestilte etterat de var reist nordover fra Eskimones, er vanskelig å si, men det mest sannsynlige er at de hjalp tyskerne å kjøre hunder når disse reiste sydover for å ta Eskimones. Jeg antar at Peder Nilsen også var på Sabineøya på dette tidspunkt. Jeg fikk nemlig det inntrykk av samtaler jeg hadde med Nilsen da vi var i Scoresbysund, at han hadde oppholdt seg i lengere tid hos tyskerne. Han fortalte om hvor godt han var blitt behandlet, at han kunne gå og drikke kaffe når han lystet, og ellers gå omkring og gjøre som han ville. Nilsen sa at fordi han hadde fått så god behandling, hadde vi plikt tatt på oss til å behandle tyskeren på samme måte.

Eskimones ble altså brent ned av tyskerne. Men før stasjonen ble brent, kan en regne med at tyskerne tok ut alt som de senere kunne få bruk for. Og det var sikkert mye, da de nå måtte være forberedt på at stasjonen på Sabineøya ville bli bombet. Men Eskimones var godt forsynt, den best utrustede stasjon på hele kysten, så her kunne tyskerne ganske sikkert få alt det de trengte. Danskene fortalte også at tyskerne hadde dårlig utrustning. Det var sikkert en god forretning for tyskerne dette. På Eskimones tok de alle hundene som var på stasjonen, så tyskerne hadde nå antagelig seks bra hundespenn. Og om vi sier at de kjørte 500 kg på hver slede, ville dette bli sammenlagt 1800 kg på de skes sleder på en tur. Eskimones ble tatt 23. mars, og vi kunne kjøre hunder deroppe til langt ut i juni, så

enhver kan forstå at tyskerne kunne frakte vekk alt som fantes på Eskimones i denne tiden.

At Eskimones ble nedbrent, hadde ikke så mye å si for danskene, da de sikkert regnet med at de ville få både ny stasjon og nye forsyninger av amerikanerne. Noe som også skjedde.

At tyskerne ville ha tak i Oddvar og meg anser jeg for å være helt sikkert, fordi det er rimelig at de visste vi motarbeidet dem. Jeg tror at det var Oddvar og meg Marius Jensen var på kik etter den gang han kjørte nordover til Nyrbukta, og hvis vi hadde truffet ham da, hadde han antagelig sørget for at vi hadde kjørt rett i glefsen på tyskerne. Angående de brevlappene som Paulsen hadde skrevet igjen på Havna og Hytta ved Kap Biot, så kunne jeg ikke bli klar over disse den gang. Kunne ikke forstå hvordan Paulsen kunne vite at vi skulle komme først, og at den som var igjen nordpå, skulle komme etter oss sydover. Det var nemlig uttrykkelig beskjed om at vi skulle legge igjen hundefor til denne som skulle komme etter.

Det er en ting som jeg har glemt å skrive om før, og som det er nødvendig at jeg nevner nå.

Etterat Oddvar og jeg kom til Scoresbysund, snakket Peder Nilsen meget om Marius Jensen. Han sa at han var helt sikker på at Jensen kom til å rømme fra tyskerne. Etter Nilsens uttalelser ville ganske sikkert folk som ikke kjente disse karene fra før, ha trodd at Jensen var i besittelse av overmenneskelige egenskaper. Nilsen sa at det skulle ikke forundre ham det minste om Jensen kom med selveste sjefen for tyskerne som fange. Dette skulle tyde på at det hele var planlagt iforveien.

Danskene fryktet antagelig for at Oddvar og jeg visste for meget, og at det var altfor risikabelt om vi kom oss vekk. Hvis vi f.eks. greide å komme til Scoresbysund, er det mulig at de anså det for nødvendig å arrangere dette kup å ta en tysker til fange. De var sikker klar over at dette ville imponere amerikanerne, og det ville fjerne alltidligere mistanke. De regnet sikkert også med at dette ville gjøre så meget at ingen ville tro hva Oddvar og jeg ~~foraktet~~ hadde å fortelle når vi kom tilbake fra Østgrønland.

Før vi ankom til Scoresbysund, hadde der vært et amerikansk fly og kastet ned nye koder. Det er mulig at det var kodene danskene var på vei nordover med da vi møtte dem i Hurry Inlet. Det var antagelig også disse kodene det gjaldt da danskene hadde det så travelt med å komme nordover til Ellasøya etterat Jensen og Ritter var kommet. Alts den gang hverken Oddvar eller jeg ble tilbudt å være med. Det er gan naturlig å tro at tyskerne lå på Ellasøya og ventet på danskene for å få disse kodene utlevert. Det danskene fortakte om uret som gikk på stasjonen, var antagelig i tilfelle amerikanske fly skulle oppdage tysne når de reiste nordover fra Ellasøya. At kodene ble sendt videre nordover, er ganske opplagt. Enten det nå var til Sabinesøya eller et annet sted, er ikke godt å vite. Det ville ikke være vanskelig for tyskerne å bygge seg ny stasjon nå da de hadde fått tak i så mange hunder. De kunne bare rive ned noen småhus, kjøre materialene på sleder og bygge seg en stasjon hvor som helst det passet dem. Det er meget sannsynlig at dette også ble gjort lenge før stasjonen på Sabinesøya ble bombet. Ellers er det mange fangststasjoner dergoppe, og flere radiostasjoner som før har vært i bruk. Uertil er det en mengde småhus eller bistasjoner som vi pleier å kalle dem.

At Eli Knutsen lever i beste velgående sammen med tyskerne, er, som før nevnt, meget sannsynlig. Knutsen var nemlig tømmermann, og hadde før vært med å bygd hus på Grønland. Så tyskerne hadde sikkert

god nytte av en kår som ham. Og at Knutsen var flink til å arbeide det skal han ha all ros for.

Hvorfor Knutsens "helte død" (som landsfogden uttrykte det) ble arrangert tror jeg er fordi danskene forstod at det vilde vekke mistanke om to nordmenn (altså Oddvar og jeg) ble skutt der oppe og alle danskene kom fra det med livet. Derfor skulle vel Knutsen dø først, og så var det vel meningen at vi skulle tilpers etterpå.

Grunnen til at hvirvelen radioen eller motorbåten eller selve stasjonen på Ellasøya ble ødelagt av tyskerne, var vel den at de visste at de tre dansker skulle oppholde seg der om sommeren.

Grunnen til at tyskerne ikke bombet radiostasjonen i Scoresbysund, var vel også den at tyskerne kunne kontrollere alt som ble sendt og mottatt på denne stasjon. Dette hadde sikkert tyskerne stor fordel av, både for varmeldingenes skyld og for å få greie på hvor og når det kom båter til østkysten. De kunne kanskje også ha andre fordeler av dette som jeg ikke forstår. Det var flere tyske fly (firemotors) over Scoresbysund i løpet av sommeren, og det vill sikkert vært en lett sak f.eks. med brannbomber, å ekspedere radiostasjonen. Det kom en gang et tysk fly rett over kolonien, og jeg kunne tydelig med kikert se det sorte kors under vingen. Danskene begynte å snakke om at det hadde vært et rødt kors, og at det like så godt kunne vært et ambulansfly. Det kan være at belysningen var slik at jeg ikke kunne se forskjell på sort og rødt, men belysningen skulle bli den samme for meg som for danskene. Jeg hadde også en kikert som var bedre enn deres. Dertil kan jeg ikke forstå hva et ambulansfly hadde å gjøre deroppe på Østgrønland.

Feder Nilsen og Ritter var flere ganger ute på lange turer. En gang var de utover til Kap Tubin, et grønlanderutested som ligger på nordsiden av innløpet til Scoresbysundfjord. En annen gang var de innover til Evalrossbukta. Og så plutselig en dag ble Ritter interessert i isbreer, og Nilsen og Ritter strøk deretter innover en dal og skulle se på en isbre som ligger der inne. Ritter var svært interessert i at jeg skulle bli med på noen av disse turene, men jeg hadde ingen interesse av å gå og vise Ritter omkring. Det er mulig at det var steder som vare gnet til flyplasser som han så etter, men det er også mulig at han forsøkte å finne ut de steder som var best egnet for angrep i tilfelle det i løpet av sommeren kom amerikanere og anla en base her.

Skal fortelle litt om Paulsens revestreker, og hvorledes han forsøkte å få Rudi til å gjøre dumheter.

Aparte Høegh hadde fødselsdagen sin da vi var i Scoresbysund. Det fantes ikke spiritus i hele kolonien, og for å få litt fest ble det bestemt at Rudi skulle forsøke å lage til litt hjemmebrent. Dette ble ganske bra, og vi hadde en trivelig fest. En tid senere fortalte Rudi at Paulsen hadde bestemt at det var strengt forbudt å la grønlanderne få øl (kolonibestyrerens kone pleide nemlig å brygge øl til oss) og Rudi fortalte at han hadde skrevet under på et papir som Paulsen hadde kommet med om ikke å skjenke grønlanderne spiritus. Man fortalte at telegrafist Espensen m.fl. hadde skrevet under på det samme. En dag eller to senere oppfordret han Rudi til å brenne mer hjemmebrent. Paulsen sa at det skulle være hyggelig å ha noen flasker å skjenke amerikanerne når de kom.

En annen gang han bad Rudi lage brennevin, sa han at han skulle bruke dette i håret mot flass. Oddvar og jeg var straks klar over hva hensikten var med dette, og vi gjorde Rudi oppmerksom på nødvendigheten av ikke å gjøre som Paulsen sa. Rudi hadde fått jobben som proviantforvalter, og dette ville ha gjort saken enda verre av

den grunn at sukker var rasjonert for grønlenderne. Oddvar og jeg var mange ganger mens vi var i Iyigtut vidne til hvorledes danskene s'jenket grønlenderne fulle, men om dette skulle det ties. Evis derimot Rudi hadde brent brennevin i Scoresbysund, og en grønlender hadde vist seg beruset, ville danskene over hele Grønland ha greid å lage et stort nummer av dette. På Vestgrønland ville sikkert det ord ha gått at nordmennene på østkysten drev med hjemmebrenning i større stil og skjenket grønlenderne fulle. Danskene der oppe er svære til å kjegle innbyrdes, men når det gjelder å rakke ned nordmennene, da holder de sammen alle som en mann. Dessverre for danskene ble det ikke mer hjemmebrenning i Scoresbysund, til tross for at Paulsen maset med dette hele sommeren.

Det var flere ting som tydet på at det var samspill mellom danske og tyskeren. En dag begynte Paulsen å snakke om at han trodde tyskeren var religiøs. Dagen etter begynte tyskeren å snakke religion for oss. Han fortalte bl.a. om en ildebrann i hans hjem, og et bølge av jomfru Maria var det eneste som ikke var blitt ødelagt av ilden. Det var både første og siste gang jeg merket at tyskeren hadde religiøse tilbøyeligheter.

Oberst Balchen kom med fly fra Island og kastet ned noen maskingeværer og post til oss. Han hadde skrevet med et brev til kolonibestyrer Høegh og fortalte at han kom igjen om et par dager med et katalinafly for å hente tyskeren. Samme kveld kom telegrafist Espensen for å snakke med tyskeren. Espensen gikk inn i Ritters værelse, og jeg kunne høre de to snakket sammen, men de snakket så lavt at jeg til å begynne med ikke kunne høre hva de sa, så gikk samtalen istå, og det er mulig at Espensen ikke riktig visste hvordan han skulle uttrykke seg, Peder Nilsen som satt ved døra til Ritters værelse så følgende dtil de to der inne: "Gjessene kommer nå. Det var flere dager siden gjessene var kommet til Østgrønland, så dette var ingen nyhet. Men av dette og flere andre ting fikk jeg mistanke om at danskene hadde dette med gjessene som benevnelse på amerikanerne.

Mens vi satt og spiste samme dag som Balchen hadde være oppe med de maskingeværene (det var to firemotors fly) nevnte jeg at det var noen svære maskiner disse amerikanske firemotors flyene. Paulsen sa da at de var ikke så særlig store, og at det var fly som var mye større enn disse.

Dette begynte nå Ritter å snakke om til Espensen. Han sa at vi før på dagen hadde diskutert om de flyene som hadde vært oppe var store eller små. Espensen drog litt på det før han svarte, men så hørte jeg ham si: "De var vel nærmest små de flyene."

Da en firemotors flymaskin nødvendigvis må regnes for å være et stort fly, kan jeg ikke finne noen annen forklaring på dette enn at Ritter ville ha greie på om det fly som skulle komme og hente ham var stort eller lite i forhold til de flyene som hadde vært der samme dag. Jeg har senere fått greie på at Katalina vannfly kan være riktig store, og antagelig større enn de maskinene som hadde vært der samme dag.

Mens vi hadde vår flyvakt hadde vi ordre til å passe på i nærheten av radiostasjonen mens telegrafisten var der oppe og telegraferte. De hadde lagt en ringeledning fra huset hvor Espensen bodde og opp til radiostasjonen, så det var derfor ikke nødvendig at vi gikk lenger enn til Espensens hus. Fikk også det inntrykk av Espensen at han ikke likte at jeg kom opp til stasjonen. En dag været var dårlig og jeg regnet med at det ikke ville komme noe fly, ruslet jeg oppover til stasjonen. Vinduet stod oppe, og jeg fikk

nå høre at Espensen holdt på å kakle som en gås derinne. Det hørt ut som han brukte det som kallesignal, for litt etter begynte han med plystretoner. Disse tonene var c,h,a,g,f,e,d,e,d. Jeg gikk og plystret disse tonene eller lydene eller hva de nå kalles for ikke å glemme dem, men det er nå så lenge siden at det er mulig det var mere, som jeg kan ha glemt. Kan huske at det på slutten var lange og korte toner om hverandre. En medhjelper på stasjonen, en danske ved navn Hennings, var kommet ut, og han begynte straks å bable og snakke så jeg ikke greide å følge med i det som foregikk der inne så godt som jeg ønsket. Jeg ble nødt til å stå der og si ha og ja til det sludderet han sa, forat han ikke skulle tro jeg stod og lyttet. Jeg tror at han snakket iveri forat jeg ikke skulle få noen sjangse til å legge merke til hva Espensen foretok seg. Skal innrømme at jeg har lite eller så godt som intet kjennskap til telegrafering eller trådløs telefoni. Og jeg har aldri hørt om at det er blitt benyttet den slags signaler som jeg her hørte. Det er mulig at det er ganske alminnelig, og at de hadde fått ordre av amerikanerne om å sende på denne måte.

Peder Nilsen kom flere ganger med bemerkninger om at det var ikke så mye jeg forstod og lite som jeg la merke til. Dette var jo meget smigrende, og det var også rene ord for at danskene foretok seg ting som de trodde ingen av oss la merke til.

Jeg hadde gitt beskjed til Paulsen om at jeg ikke ønsket å reise vekk denne sommer, men ville fortsette en vinter til. Jeg regnet for sikkert at det ville komme amerikanere til Scoresbysund denne sommer, og at det ikke ville bli vanskelig å få arbeid som hundekjører hos dem. Både Oddvar og jeg regnet oss for å være mer i amerikansk tjeneste enn i dansk. Det var amerikanerne vi henvendte oss til mens vi var i Ivigtut, og det var en amerikansk kystvaktbåt som kom og hentet oss for å bringe oss til østkysten. Det var også amerikanerne vi henvendte oss til og gav alle de opplysninger om Paulsen som var kommet til Østgrønland etter okkupasjonen av Danmark (som før nevnt med kaptein Sverre Strøm som mellommann.)

Det var derfor ganske naturlig at vi regnet med at det ville bli sendt opp folk som vi kunne avgi rapport til om siste vinters iakttagelser.

Jeg hadde også mottatt et telegram fra Hans Siewers som for tiden oppholdt seg på vestkysten. "Dette telegram lød slik: "Ta vare på hundene våre forstår men vent." Utenom mine egne hunder hadde jeg også hatt hundene til Siewers siste vinter. Hadde 11 hunde ialt, av disse hadde Paulsen fått låne igjen 3 da jeg kjørte fra Elløyva for å finne Oddvar.

Hva meningen var med dette "forstår", så trodde jeg at det var amerikanerne som hadde fått Siewers til å tilføye dette, og at de nå var klar over hva som foregikk på Østgrønland. Det var også tydelig å forstå at det var meningen at Siewers skulle komme tilbake.

"Polarbjørn" var to ganger til Scoresbysund denne sommer. Første gang båten kom, oppførte Paulsen seg på en merkelig måte. Samtlige grønlandere og Rudi, Oddvar og jeg ble beordret å springe til fjells. Hadde i kikkertsen sett at båten hadde norsk flagg, men det var allikevel en mulighet for at det kunne være tyskere, og vi tok derfor med. Før vi gikk til fjells, fortalte Paulsen at han ikke hadde mottatt noen melding om at det skulle komme båt, og at han hadde ordre til å skyte på alle fremmede båter som kom inn. Oddvar og jeg som begge hadde gode kikkertser, var snart klar over at hvis dette ikke var "Polarbjørn", så var det ihvertfall en båt som var bygget nøyaktig på samme måte. Og da vi hørte en der ute fra rope på ekte sønnmørdialekt at det var "Polarbjørn", da var

vi helt sikre, og fikk nedover. Vi hadde nemlig av norske sjøfolk hørt mens vi var i Ivigtut, at "Polarbjørn" var i Kanada.

Paulsen lå ennå nede ved stranden med sitt maskingevær og var meget opphisset. Da vi fortalte ham at det var "Polarbjørn", fikk vi den beskjed at vi bare skulle pakke oss opp i fjellet igjen, da det like så godt kunne være tyskere. Og hvis det kom mere enn en mann iland, så skjøt han dem ned. Selv telegrafist Espensen som også var kommet nedover, rystet på hodet av dette. Paulsen var sikkert også klar over hva dette var for en båt, men om han spilte komedie eller om det virkelig var hans hensikt å skyte ned noen av disse gode nordmenn, det kan jeg ikke uttale meg med sikkerhet om. Jeg hadde min Krag-Jørgensen rifle med, og Oddvar hadde sin Mauser, og istedenfor å gå til fjells som Paulsen sa, ble vi stående og vente for å se hvordan dette ville utvikle seg. Vi kunne ikke tillate at Paulsen skjøt ned noen av våre landsmenn, og som vi visste var gode nordmenn.

De satte nå en båt på vannet der ute, og heldigvis var det bare en mann som gikk i båten og begynte å ro mot land. Det var kaptein Marø selv som kom. Hverken Rudi, Oddvar eller jeg hadde sett ham siden sommeren 1939 da han var opp til Grønland med forsyninger til oss, og det var hyggelig for oss å se igjen denne staute ishavsskipper. Noen av de andre karene kom også iland, og jeg la merke til at Paulsen ganske snart begynte å spørre dem ut om den amerikanske base ved Animagssalik. Om der var plass til mange fly, og hvor mange mennesker der var o.s.v. Kaptein Marø fortalte ham da at de hadde ikke lov til å gi opplysninger av noe slag. Tiltross for dette fortsatte Paulsen å komme stikkende med spørsmål. Oddvar og jeg fikk senere anledning til å snakke til disse karene alene, og vi fortalte dem at de måtte være litt forsiktige med å svare på alt det Paulsen spurte om.

"Polarbjørn" lå ca. en uke i Scoresbysund, så fikk den ordre om å gå nordover til Eskimones. Paulsen sendte med et maskingevær og noen småting til de tre som lå på Ellasøya. Det ble bestemt at de skulle møte opp ute ved Kap Elisabeth med motorbåt og ta imot sakene der. Jeg funderte litt på hvorfor de skulle gjøre dette, og hvorfor de ikke ønsket at "Polarbjørn" skulle komme inn til Ellasøya. Oddvar og jeg hadde igjen ca. 63 reveskinn, nye klær, geværer og mange forskjellige ting som vi hadde kjøpt av grønlanderne på vestkysten, der inne på stasjonen. Oddvar hadde også over 300 amerikanske dollar liggende igjen på Ellasøya. Dette var ting som enhver kan forstå at vi ønsket å få tak i. Men Paulsen greide altså å ordne det slik at "Polarbjørn" ikke skulle gå de få km inn til Ellasøya.

Peder Nilsen ble med "Polarbjørn" nordover til Eskimones. Paulsen fortalte at det var blitt bestemt at vi nå skulle begynne å ta isobservasjoner. Annen hver dag gikk nå en av oss opp til et fjell som heter Hvitefjell, og hvorfra vi kunne se mesteparten av Liverpoolkysten. Det var fordømt å tenke på at tyskerne sannsynligvis fikk greie på disse ismeldingene samtidig med amerikanerne.

Det kom et telegram fra Ellasøya om at det hadde passert et stort tysk vanfly en eller to dager etter at "Polarbjørn" var gått nordover. Dette flyet var gått sydover.

Det er forskjellige ting som jeg har glemt å skrive om, og som jeg skal nevne nå.

Noen dager etter at Ritter og Jensen var kommet til Scoresbysund, så grønlander Mikael Kunak gjennom en dørsprekk at tyskeren drev og rotet i min sledesekk. Danskene sa etterpå at

tyskeren hadde tatt feil av sin egen og min sledesekk. Dette var ganske umulig, ~~da~~ fordi tyskeren ingen seildukssekk hadde med. ~~At~~ jeg kunne se han hadde med, var en ryggsekk.

Omtrent ved samme tid fortalte danskene at alle ryggsekker og alle sledesekker skulle undersøkes. De sa at dette var fordi det ikke skulle ligge løse patroner og slenget omkring. Oddvar og jeg hadde lenge vært forbigått på dette, og vi forstod at de nå var ute etter våre dagbøker og lignende ting som kunne være av interesse. Den dagboken som jeg hadde skrevet om vinteren, hadde jeg brennt for lenge siden. Den eneste jeg hadde igjen, var den lille dagbok som nå er avlevert til politisjef Kristiansen. I denne var jeg meget forsiktig med å skrive, da jeg regnet med den mulighet at tyskerne kunne få tak i den. Danskene har altså lest denne dagboken, men jeg tror ikke at det var noe av særlig interesse for dem. Grunnen til at jeg skrev og tok vare på denne dagboken, var først og fremst for å holde rede på datoer. Men det kunne også være ting som senere kunne bli av interesse. Marius Jensens uttalelser passet ikke med min dagbok, han kunne heller ikke legge frem beviser for at han hadde kjørt forbi Vikander den 22. eller 23. som han fortalte. Danskene regnet vel med at Jensen ville bli betraktet som en helt, etter det kuppet med å ta Ritter til fange, og at alle uttalelser som kom fra Jensen ville bli tatt for god vare. Det er en ting som jeg skulle hatt interesse av å spurt Jensen om, og det er hvorfor han ikke tok sin tyske fange med på sin første tur til Ellasøya, for, ettersom han selv sa, var han sikker på å komme til Ellasøya før tyskerne. Og den historien om at tyskeren satt igjen i Myggbukta i over en uke uten å foreta seg noe, synes jeg lyder litt fantastisk. Hvordan kunne Jensen vite at tyskeren ikke var rømt? Denne tiden var det sikkert hardblåst overalt nordover fra Myggbukta, da føret alltid er bedre her enn på terrenget sydover. Evald og Villiam gikk til fots fra Eskimones til Ellasøya. Paulsen gikk på ski samme veien. Rudi og Olsen gikk til fots fra Eskimones til Revet og derfra til Hoelsbu i Moskusoksefjorden. Tyskeren var både større og kraftigere enn disse, og hvorfor forsøkte han ikke å komme seg nordover igjen? Det passer ikke om noen forsøker å fortelle at Ritter ventet på de tyskere som var reist til Ellasøya skulle komme nordover igjen. Han hadde da fått vente ca. 1 1/2 måned. Som før nevnt, sendte Jensen, Siebell og Olsen telegram fra Ellasøya om at tyskerne såvidt hadde forlatt stasjonen da de kom.

Dengang Rudi, Oddvar og jeg hadde vekten over tyskeren i Scoresbysund, oppdaget jeg ganske snart at tyskeren hver gang jeg hadde vakt, var svært interessert i den revolveren jeg bar på meg. Han forsøkte flere ganger å komme inn på siden av meg der hvor jeg hadde revolveren. Jeg besluttet å finne ut hvilken hensikt han hadde med dette. Uten at noen merket det, tok jeg alle patronene ut av revolveren. Det varte ikke lenge før Ritter kom igjen på samme måte som før. Jeg hadde regnet med muligheten av et lite slagsmål til en avveksling, men Ritter strøk klods forbi meg uten at det skjedde noen ting. Dette skulle også tyde på at Ritter var frivillig fange, og at han bare gikk og spilte komedie. Omkring midten av september lå den norske båten "Hyko" utenfor iskanten og skulle inn til Scoresbysund. Et lite eskorteskipp var også med. En dag jeg var opp til Hvitefjell, kunne jeg se begge båtene ligge der ute, men isen var tettpakket innover mot land, og denne båten som ikke var bygd for å gå i is, hadde ingen sjangser til å komme inn. Den lå der ute to-tre dager, og vi fikk senere høre at den var gått til Island. Her overtok "Polarbjørn" den del av lasten som skulle til kolonien Scoresbysund, og noen

dager senere kom den opp med forsyninger til grønlanderne . Disse ble nå vilt begeistret, fordi de i lengere tid hadde gått og snakket om at de ikke trodde det ville komme noe skip med mat og kull til dem for vinteren. Det var sikkert også i siste liten at båten kom, for hadde det vært en uke senere, er det tvilsomt om båten var kommet inn.

Kvelden etter hadde vi en liten dansemorro i Scoresbysund. Det var også kommet noen flasker med båten, og disse skulle vi smake på. Ut på kvelden begynte vi å snakke om den kolossale amerikanske produksjon av krigsmateriell. Jeg kom med en bemerkning om at det varer kanskje ikke så lenge før amerikanerne også greier å lage kunstige soldater, altså maskinsoldater. Paulsen kom da med følgende bemerkning: "Nettop av den grunn at alt arbeid blir gjort med maskiner, tror jeg at amerikanerne vil komme til å tape denne krig." Jeg svarte Paulsen at jeg trodde at amerikanerne nettop av denne grunn vil komme til å vinne krigen, fordi de derfor kunne bruke så mye mer av sine folk til soldater.

Paulsen mente med dette at det amerikanske folk ble udugelige som soldater, fordi så mye av arbeidet ble utført med maskiner. Flere av folkene fra "Polarbjørn" var tilstede her, og da jeg senere spurte disse om de hadde lagt merke til dette, fortalte annenstyrmann Sofus Jørgensen som hadde sittet ved siden av meg, at han hadde hørt det hele.

Kaptein Marsø hadde med den beskjed til oss, altså Rudi, Oddvar og meg, at vi skulle bli med "Polarbjørn" til vestkysten. Jeg hadde ikke hørt noe mer fra Hans Siewers og visste nå ikke riktig hva jeg skulle gjøre med hundene våre. Paulsen hadde hele sommeren oppført seg som om Oddvars og mine hunder tilhørte patruljen, hundene til Siewers iberegnet. En tisp som tilhørte Siewers, fikk hvalper da jeg var i Scoresbysund. Paulsen, Rister og Nilsen slo ihjel tre av disse uten først å snakke til meg om det.

Skal forklare hvorledes det forholdt seg med disse hundene, og hvorledes de kom til å bli brukt i patruljen.

Om sommeren 1941 var det først meningen at Ellasøya radiostasjon skulle nedlegges. De Lemos skjøt derfor ned alle hundene unntatt en hanhund og en tisp som hadde små hvalper. Da det senere ble bestemt at stasjonen skulle fortsette, var altså de Lemos uten sledhunder. Når jeg reiste til vestkysten, ble vi enige om at de Lemos skulle beholde hundene mine på Ellasøya for et år foreløbig da det var mulig at jeg kunne komme tilbake neste sommer. Dette var noe som vi begge hadde fordel av. Etterat jeg kom til Scoresbysund, kom det en beskjed til Oddvar fra de Lemos om at han også ønsket å få benytte Oddvars hunder til vinterens patruljekjøring. Oddvar sendte deretter hundene sine med en kystvaktbåt nordover til Ellasøya. Siewers brukte sine egne og de fleste av mine hunder om vinteren. Evald kjørte hundene til Oddvar. Dette syntes jeg skulle være klart for alle at hundene var bortlånt for bruk til patruljekjøring, men at de fremdeles tilhørte oss. Om vinteren mens vi var på Ellasøya påstod også Eli Knutsen at hundene ikke lenger tilhørte Siewers, Oddvar og meg.

To dansker som kom fra Vestgrønland, var med "Polarbjørn" opp til Scoresbysund. Såvidt jeg forstod, var det meningen at disse skulle kjøre patrulje. Den ene av disse falt og slo seg i nakken da han skulle gå ut av et hus der oppe. Paulsen trodde at han hadde fått en liten hjernerystelse, og mente det var best han ble med tilbake til vestkysten. Det var ingen som så denne karen falle og slå seg, men når Paulsen sa det, så var det vel slik. Han greide å gå på sine ben da han kom ombord på "Polarbjørn", men lå i sin køye og fordrev tiden med å lese på reisen til Julianehaab. Det undret meg

litt at denne karen som hadde fått hjernerystelse kunne tåle alle de kraftige støyter som skuta fikk da vi gikk ut gjennom isen, og deretter den kraftige rulling da vi kom ut i åpen sjø. Såvidt jeg forstod, var det landsfogden som hadde sendt disse karene opp til Scoresbysund.

Det kan tenkes at landsfogden for å unngå sensuren har sendt brever med disse karene til Paulsen. Det kan også tenkes at det var bluff med denne ^{dansken} karen som falt og slo seg, og at denne skulle bringe brever tilbake til landsfogden. Dette er noe som jeg tilfeldigvis er kommet til å tenke, og at jeg skriver det ned om det noen gang skulle bli spørsmål om landsfogd Brun har stått i direkte forbindelse med Ib Paulsen.

Folkene på "Polarbjørn" fortalte at de folkene som skulle kjøre patrulje nordpå, var kommet med det amerikanske kystvaktskip "North Star" og var satt i land ved Eskimones. Det undret meg derfor litt at de to dansker som kom til Scoresbysund, ikke var blitt med på "North Star". Paulsen og den danske som ble igjen snakket om at de skulle reise nordover til Eskimones så snart det ble is.

Rudi, Oddvar og jeg ble altså med "Polarbjørn" til vestkysten. Jeg tok med to hunder, en voksen og en hvalp. På turen sydover var vi innom Anemæssalik, og her traff vi tilfeldigvis Hans Siewer som var ombord på en amerikansk båt. Siewers fortalte at han hadde skrevet et brev om at jeg skulle ta med alle hundene. Dette brevet hadde han lever til von Paulsen, som hadde lagt det sammen med brever som skulle til Ib Paulsen i Scoresbysund. Dette brevet fikk jeg altså ikke.

Jeg har aldri truffet von Paulsen. Alt jeg vet om ham er at han var sjef for den grønlandske Coast Guard. Og Ib Paulsen i Scoresbysund uttalte seg meget rosende om ham.

Siewers fortalte nå at det hadde vært meningen at han skulle reise tilbake til Nordøstgrønland, men han hadde først forlangt hva som var foregått der oppe siste vinter. Da han fikk vite dette, forstod han også en god del av hvordan det hang sammen, og derav kom også det uttrykket "forstår" som han hadde brukt i telegrammet som jeg fikk fra ham. Siewers hadde altså ombestemt seg, og istedenfor å reise tilbake til Nordøstgrønland hadde han fått arbeid av amerikanerne. Han skulle ligge på Kapp Adelaer til vinteren (på Sydøstgrønland), og arbeidet bestod i å redde flyvere som var nødlandet eller falt ned på innlandsisen.

På reisen til vestkysten skrev jeg ned det som jeg tenkte var av størst betydning av det som Oddvar og jeg hadde opplevd siste vinter. Dette for at alt som kunne være av betydning skulle bli med når vi traff amerikanerne og avgav forklaring til dem.

Første stedet vi anløp på vestkysten, var Julianehaab. De Lemos og en kanadisk konsul kom her ombord og begynte å spørre oss ut om østkysten. Vi fortalte som sant var at vi hadde fått ordre fra Paulsen om ikke å fortelle noe av det som var foregått på østkysten. Vi fikk vite på at denne ~~kanadiske~~ konsulen var dansk av fødsel.

Rudi, Oddvar og jeg benyttet nå anledningen og henvendte oss til konsulen om å ordne med pass for oss til Canada. Dette lovet han å gjøre, og fikk de nødvendige opplysninger om fødested, fødselsdato o.s.v. Etter et par dagers oppholdt fortsatte vi innover til den amerikanske base "Blue West I". Kaptein Sverre Strøm som vi hadde håpet å treffe igjen her, var blitt forflyttet, og vi fikk vite på at han nå var sjef på en amerikansk base på Labradorkysten.

Navnet på denne basen var "Crystal I".

Vi traff kaptein Johansen (som hadde vært med på samme sydpols-ekspedisjon som kapt. Strøm), men det var til liten nytte for oss, da det var kapt. Strøm som vi hadde henvendt oss til da vi var i livigut, og som vi hadde brukt som mellommann da vi gav amerikanerne de opplysninger vi hadde kjennskap til fra Østgrønland.

Det kom to mann ombord for å oppte forklaring. Den ene var en danske, og den andre fortalte at han var av dansk-norsk-tysk avstamning. De begynte med å avhøre Rudi, og da de var ferdig med ham, pakket de sammen skrivesakene sine og ble sittende og snakke litt. Oddvar og jeg ble altså ikke avhørt. Hva Rudi hadde opplevd, visste de sikkert fra før, da han hele tiden hadde vært sammen med dem selv.

Mens vi satt der og snakket, følt det seg slik at jeg kom til å fortelle at jeg hadde fått det inntrykk at danskene ønsket å få oss tre nordmenn vekk fra Østgrønland. Den "dansk-norsk-tyske avstamning" bemerket at dette var meget interessant å høre. (Mens vi var i Scoresbysund, snakket Paulsen flere ganger om at det ville bli meget farlig på Nordøstgrønland til vinteren, og det er ikke tvil om at hensikten med dette var å forsøke å skremme oss til å reise). Da jeg spurte om han var klar over at tre av de seks dansker som var der oppe, var kommet til Østgrønland etterat tyskerne hadde okkupert Danmark, svarte han i det hele tatt ikke på dette, men begynte istedet å snakke om noe annet. Det var nå lett å forstå at det ikke ville være så bra å avlevere de opplysninger vi kom med til disse karene.

Den danske båten "Julius Tomsen" lå på denne tid ved "Blue West I", og en dag kom det to mann ombord, den ene var den danske som før hadde vært ombord, og disse fortalte at vi skulle gå ombord på "Julius Tomsen" og bli med denne til Julianehaab. Her skulle vi bo hos kolonibestyreren, og vente foreløbig her. Dette passet meg ikke så bra, og jeg fortalte kaptein Marø at jeg ønsket skriftlig beskjed inne fra "basen" før jeg gikk ombord på "Julius Tomsen". Kaptein Marø og kaptein Johansen hadde lest rapporten fra østkysten, og Marø mente også at det var mest fornuftig å få skriftlig beskjed. Kaptein Johansen som kjente de fleste av offiserene inne på basen, skulle forsøke å finne ut om det var noen av disse som vi kunne stole fullt og fast på, og som vi kunne overlevere rapporten til. Så en dag fikk vi beskjed om at "Julius Tomsen" skulle gå neste morgen, og vi skulle gjøre oss klar til å bli med. Vi hadde ennå ikke fått noe skriftlig, og jeg bestemte meg for ikke å reise. Kaptein Johansen hadde vi heller ikke hørt noe fra ennå. Om morgenen straks før båten skulle gå, kom de to karene igjen, og de hadde nå med papirer på at vi skulle reise med "Julius Tomsen". Rudi og Oddvar gikk ombord og reiste. Jeg reiste ikke, da jeg regnet med at dette antagelig var en av de vanlige revestreker som de var ute med. Den skriftlige beskjed fra basen om at vi skulle reise, har jeg tatt vare på, og sender den sammen med dette, da det er mulig at denne kan ha betydning.

De to før omtalte herrer oppdaget snart at jeg ikke var reist, og de var nå ombord og ville ha greie på hvorfor jeg ikke var blitt med til Julianehaab. Jeg fortalte at Oddvar hadde igjen noe oppe hos tannlegen som han ikke hadde fått med, og at jeg ikke aktet å reise før jeg fikk tak i dette. Det var også riktig. Om de to karene var misfornøyde eller om de var nervøse fordi jeg ikke var reist med, vet jeg ikke, men de var nå ombord hver dag og ville ha greie på om jeg var kommet meg avsted. Det hadde vært endel snakke ombord på "Polarbjørn" om

at jeg risikerte å bli arrestert. Dette ville sikkert ha vært til fordel for meg, da jeg på denne måte var kommet i forbindelse med de høyere offiserene derinne. Men disse karene var sikkert ikke så dumme at de innlot seg på noe slikt.

Jeg ble litt overrasket da kapte. Johansen en dag kom ombord og fortalte at han trodde det ville være det mest fornuftige å sende denne rapporten direkte til den norske ambassadør i Washington.

Jeg skal nå nevne noe fra året før som antagelig er av interesse.

Sjefen på "Blue West I" som vi henvendte oss til, altså gjennom kapte. Sverre Strøm, var meget interessert i det vi hadde å berette fra "Storøenland", og han sendte kapte. Strøm flere turer til Ivigtut for å få flere opplysninger. Eror det var siste gang vi snakket med kapte. Strøm at han fortalte at sjefen for "Blue West I" var blitt forfremmet, og at han var reist. De hadde nå fått en ny sjef derne på basen.

Det er meget mulig at kapte. Sverre Strøm kan gi verdifulle opplysninger om dette. Men var oss senere blitt forflyttet, og som før nevnt, var han ifjor somer sjef på en amerikansk base ved navns "Crystal I" på Ekvadorkysten. Det var folkene på "Polarbjørn" som fortalte dette. De hadde nemlig truffet kapte. Strøm der oppe.

Noen dager senere skulle "Armstrong", den båten som Johansen var kaptein på, en tur utover til Julianehaab, og jeg reiste da med denne. Odévar var møtt oss på kaja da båten kom til Julianehaab. Han fortalte at Rudi var reist til Ivigtut. Odévar fortalte meg nå hvordan det var gått til at de to hadde skilt lag. De "Julius Mosen" kom til Julianehaab, hadde Rudi og Odévar fått beskjed om at kolonibestyreren ikke hadde plass til dem, og at de var nødt til å bli med til Ivigtut. Odévar hadde da tatt en tur opp til en dansk fangstmann som han kjente fra Østkysten, og her skulle han få bo foreløpig. (For vi skiltes inne på den amerikanske base, var vi blitt enige om at Odévar ikke under noen omstendigheter skulle reise tilbake enn til Julianehaab, men vente der. Vi var fast bestemt på at vi ikke skulle til Ivigtut, men gjøre hva vi kunne for å komme i forbindelse med folk som vi kunne avlevere de opplysninger vi hadde om forholdene på Storøenland. Og slik som det hele nå lå an, hadde vi ikke noe annet å gjøre enn å sette alt inn på å komme over til "Billie Borge" i Toronto.) Odévar gav beskjed på "Julius Mosen" at han hadde bestemt seg for å vente i Julianehaab til jeg kom etter. Rudi ble med til Ivigtut, og hverken Odévar eller jeg har sett ham siden. Vi hadde flere ganger forsøkt å overtale han til å bli med oss, men Rudi syntes han var for gammel, og mente det ville være nok med det han hadde fått prøvd på Nordøstgrønland.

Til gjelt nå i Julianehaab i over en måned før vi fikk beskjed om at vi kunne komme til Kanada. Vi reiste om Ivigtut, og var der en tur i land for å snakke med direktør Korp angående noen penger som vi hadde tilgode. Vi traff også Winther og fru, men fikk omtrent ikke snakke med dem da det kom en bil med den beskjed at vi skulle ombord på båten igjen. Vi var kommet så langt at vi hadde fått brygd oss en ølølter, og hadde begynt å friske på gamle minner fra Østgrønland, og så var det ikke annet å gjøre enn å gå ifra det hele. Winther fortalte at de ikke hadde noe samsvar med

danskene, av den grunn at disse stadig gikk og slengte spydigheter.

Vi tok jobb som deliksgutter på en panamabåt som het "Rocha". Kapteinen var norsk. Vi kom til Toronto julaften.

Mens vi var i Scoresbysund, begynte jeg en dag å bla i en bok som Ritter hadde lånt av Paulsen. Dette var en bok om Grønland, og her fant jeg et kart over Scoresbysundfjord og omliggende distrikt. På dette kart var avmerket med kryss alle proviantdepoter som om våren var blitt utlagt av grønlandske hundekjørere. En fjordarm i bunnen av Scoresbysundfjord hadde fått navnet Nlyvefjord. Jeg har aldri vært derinne, men det kan tenkes at denne fjord er fri for isfjell, og at det er fint å gå ned med vannfly her. Jeg tenkte meg at det var Paulsen som hadde skrevet på dette, fordi alle depoter også var avmerket.

Motorbåten på Ellasya burde også ha vært undersøkt, likeledes radioen. Som før nevnt, fikk vi beskjed om at disse var ødelagt, men noen dager senere fikk vi beskjed om at alt var i orden igjen. Denne motorbåten som heter "Polyphen", ble senhestes ifjor lagt igjen i bunnen av Kostasoksefjord, da Nørhus Jensen, Siebell og Olsen reiste fra Ellasya nordover til Eskimones for å komme sammen med de folk som var kommet fra vestkysten, og som skulle bygge ny radiostasjon i nærheten av Eskimones. De tre som var kommet, var tale rafist Ole Jensen, farstmann Schultz og Bernt Jensen. Antenne er dansker, og Oddvar og jeg kjenner dem ganske godt. Spesielt sistnevnte, som vi boide sammen med i Ivigtut. Bernt Jensen er vel bortimot seksti år. Han har overvintret sammen med Eli Knutsen på Sandodden. Bernt Jensen påstod at Knutsen var nazist. Han fortalte at Knutsen flere ganger hadde snakket om hvor bra altting skulle bli når nazistene fikk makten.

Da Oddvar og jeg kom til Julianehaab og traff de Lemos og den kanadiske konsul, fortalte sistnevnte at alle tyskere på Vestgrønland nå var drept. Da vi kom inn til den amerikanske base, fortalte de to karene som var ombord på "Polarbjørn", det samme. Oddvar og jeg trodde ikke noe på dette, og fortalte dem at vi trodde det fremdeles var tyskere på Vestgrønland.

Da jeg reiste fra Scoresbysund, sa Paulsen at jeg skulle hilse doktor Torang i Julianehaab fra ham. Jeg stusset litt da han sa dette, for da jeg var i Ivigtut, fikk jeg greie på at doktor Torang hadde vært med i forrige verdenskrig på tysk side.

de Lemos som nå hadde vært på Vestgrønland i ~~over~~ et år, hadde først fått arbeid som telegrafist på Nordvestgrønland, men det gikk ikke lenge før han sluttet her. Jeg vet ikke hva grunnen kunne være, men han fortalte at han det meste av året ikke hadde gjort noe tings. Han kom til Julianehaab straks før vi skulle reise, og han fortalte at han skulle bli med "Julius Jensen" på en ferietur til Amerika, og tilbake til Grønland igjen. Ettersom hva han selv uttalte, hadde han pass både til Kanada og U.S.A. de Lemos fortalte at han neste sommer skulle tilbake til østkysten igjen. Amerikanerne skulle bygge en radiostasjon i en fjord mellom Scoresbysund og Angmagssalik, og her skulle de Lemos være sjef.

Jeg kjenner de Lemos ganske godt, men jeg har aldri hørt ham komme med noen bemerkning som kan tyde på at han har sympati for tyskerne. Han har vært mye i England, og jeg har fått det inntrykk at han helt fra krigen begynnelsen har vært på englendernes side. Jeg tror at grunnen til at de Lemos reiste fra Estrenland som eren 1942, var den at Paulsen skulle komme til Eskimones som sjef for patruljen. Som før nevnt, snakket de Lemos flere ganger om at han trodde Paulsen var nazist, og at han trodde han arbeidet for tyskerne. Da jeg snakket med de Lemos i Julianeknab, nevnte han Paulsen bare en gang. Han sa da: "Jeg kan ikke forstå dette med Paulsen", og så litt etterpå: "Forstår du noe av dette?" Jeg svarte selvfølgelig at jeg ikke forstod noe av det hele. Det kan tenkes at de Lemos forstod mere enn han ville si, og at han nå fryktet for hva følgene kunne bli hvis det hele ble oppklart. Grunnen til at de Lemos ikke har nevnt noe om Paulsen til amerikanerne, er antagelig den at han har veget seg for å angi sin egen landsmann.

Det er mulig at det ikke først av var meningen at tyskeren Ritter skulle "komme" fra Scoresbysund. Odavar hadde hørt Peder Nilsen si til en av de tre som reiste nordover til Elladya, at han kom snart etter han også.

Da Audi, Odavar og jeg hadde vaktten over tyskeren, måtte vi hver gang vi skiftet vakt skrive under på en skrivelse som Paulsen hadde laget om at de som hadde vaktten, hadde ansvaret for at tyskeren ikke rønte. Jeg hørte aldri noe om at Peder Nilsen skrev under på noe slikt etterat han overtok vaktten på tyskeren. Den revolveren som søylerpiken Dana fant innenfor takluken i Ritters værelse, kan også tyde på dette.

Det er flere småting som jeg ikke har skrevet ned, og som antagelig ikke har noen interesse.

Noen dager etterat Ritter og Jensen var kommet til Scoresbysund, kom det en kveld tre sleder ute på isen, vi trodde det var tyskere, og gjorde oss klar til å ta imot dem. Det ble bestemt at Paulsen, Odavar og jeg skulle ta oss av de tre sledene, de øvrige fem menn gikk opp til radiostasjonen for å forsvare denne. I kikkerten kunne jeg snart se at de som kom, var søylerere, da ingen kan bruke en hundepisk som dem, de kan få det til å snelle så det høres ut som rifleskudd. Dette var altså blind allarm. Det ville også ha vært underlige tyskere om de kom helt åpenlyst ute på isen, for her kunne vi uten større vanskelighet ha pillet dem ned med våre rifler.

Såns vi var inne på den amerikanske base "Blue West I", spurte den karen som var av dansk-norsk-tyrk avstamning om vi hadde mottatt brev fra Norge etter invasjonen. Vi sa som sant var at vi hadde fått brev med "Veslekari", og at vi forstod på brevene at vi ikke burde komme hjem nå. Vi var allerede da bestemt på ikke å reise hjem, da vi hadde hørt i radioen at kongen og den norske regjering var reist til England, og at nordmennene skulle fortsette krigen derfra.

Brevene som jeg fikk fra Norge, var fra mine to brødre som begge er skolelærere, og fra min eldste søster som er lærerinne. Min søsters eldste sønn har jeg hørt er kommet over til Sverige, og jeg antar at han er der fremdeles, hans navn er Sigurd Hagne Lund.

Jeg skriver dette fordi jeg synes det var et underlig spørsmål denne karen kom med.

Danskene ønsket ikke at vi skulle reise til "Lille Norge" i Kanada. Derimot fortalte de hvor fint det var å arbeide i Ivigtut nå, hvor mye penger vi kunne tjene der o.s.v. Det knepet de benyttet med den reisen fra "Blue West I" til Julianehaab med "Julius Tom-sen", skulle også være bevis nok for dette.

Grunnen til at Oddvar og jeg ikke fortalte mere enn vi gjorde til den kanadiske marinepolitimann som fikk endel opplysninger av oss i Toronto, var den at vi nå var ankommet til "Lille Norge", og ønsket å gi de opplysninger vi kunne gi, til våre egne landsmenn. Etter den mottagelse vi fikk da vi kom tilbake til "Blue West I" fra Østgrønland, var vi litt forsiktige med å fortelle alt vi visste. Denne politimann var også meget interessert i tyskerne og deres hensikter, og dette var noe som vi ikke hadde så mye greie på. Jeg tror at den tyske værmeldingsstasjon på Nordøstgrønland hadde størst betydning for å kunne muliggjøre speiderflyvninger over Nordishavet og finne allierte konvoyer som gikk til Russland. Tyskerne hadde sikkert også andre fordeler av denne værmeldingsstasjon som jeg ikke har kjennskap til.

Dessverre har jeg ikke fått anledning til å lese den danske rapport fra Østgrønland. Alt jeg har lest, er landsfogd Eske Bruns artikkel i "Grønlandsposten", og han har skrevet det slik at det hele sikkert ser troverdig ut for folk som ikke har direkte kjennskap til forholdene.

Denne beretning burde helst ha vært omskrevet, slik at begivenhetene kom i rekkefølge, men jeg har dessverre ikke tid til dette, og sender den avsted slik den er.

Løytnant Ritter fortalte at det var ialt 18 tyskere på Nordøstgrønland. Hørte engang Paulsen fortelle at han hadde en radio-sender gjemt oppi fjellet ovenfor bunnhuset i Ioke Fine.

Vesle Skaugum 23/7 1944.

2546 Bjarne Akre